

5G-TEEMALISED SÜÜNARRATIIVID VENEMAA STRATEEGILISES KOMMUNIKATSIOONIS: RT, SPUTNIKU, PERVÕI KANALI, NTV, ITAR-TASSI MEEDIAKAJASTUSE VÕRDLEV ANALÜÜS

Andreas Ventsel, Mari-Liis Madisson, Sten Hansson

ÜLEVAADE. Siinses artiklis* analüüsime Kremli rahastatud meediakanalite RT, Sputnik, Pervõi Kanal, NTV ja ITAR-TASSi meediadiskursust, kus kajastati 5G-mobiiltehnoloogiaga seotud tüli USA ja Hiina vahel. Teoreetiline raamistik ühendab strateegilise narratiiviteooria ja diskursuseanalüüsi, mis võimaldab uurida Venemaa meediakajastust kui strateegilisi narratiive. Meie raamistik aitab näidata, kuidas kajastatakse 5G-ga seotud ohte, kuidas kujutatakse peamisi toimijaid (USA, Hiina, NATO, EL) ja kuidas Kremli rahastatud meedias kasutatakse erinevaid süünarratiive. Neid diskursiivseid võtteid, muuhulgas süünarratiive, käsitleme Venemaa Föderatsiooni strateegiliste narratiivide osana ning analüüsime, kuidas need toetavad strateegilistes narratiivides taotletud eesmäärke.

Märksõnad: süünarratiivid, strateegiline narratiiviteooria, 5G-tehnoloogia, diskursuseanalüüs

Keywords: blame narratives, strategic narratiive theory, 5G technology, disourse analysis

Sissejuhatus

Sinne artikkel analüüsib 5G-tehnoloogiat ümbritsevat diskursust nii Venemaa Föderatsiooni (VF) venekeelsele sise- (NTV, Pervõi Kanal, ITAR-TASS) kui ka ingliskeelsele välisauditooriumile suunatud kanalites (Sputnik, RT), kus see teema on paari viimase aasta jooksul jõuliselt esile kerkinud. Kuna 5G-tehnoloogia arengut peetakse järgmise digitaalse arenguhüppe keskmeks, on mõisteta, et suuremal või vähemal määral on see kujunenud erineva riikliku poliitika vaidlusteemaks.

Artiklis uurime, milliseid funktsioone 5G-lood Venemaa strateegilises kommunikatsioonis täidavad. Analüüsitud Venemaa meediakajastuse üks keskne tunnusjoon oli süü diskursiivne konstrueerimine. Rahvusvahelist

---

* Uurimistööd on finantseerinud projekt SHVFI19127 ning Eesti Teadusagentuuri rahastatud projektid MOBTP1009 ja PRG314.

toimijat (riiki, poliitikud) kujutatakse süüdi olevana selle eest, et ta on tahtlikult põhjustanud negatiivse tulemuse või rikkunud üldkehtivat rahvusvahelist normi. Selleks, et näidata nende süünarratiivide toimimist Venemaa strateegilises kommunikatsioonis, kombineerime artiklis süüdistuste diskursusanalüütilisi uuringuid¹ rahvusvaheliste suhete distsipliinis arendatud strateegilise narratiiviteooria seisukohtadega².

Strateegiliste narratiivide üks eesmärk on saavutada narratiivis kujutatud osaliste vahel staatuse nihe, õõnestada teise osalise mainet, luua alliansse jne³. Süünarratiivide käsitlemine strateegilise narratiivi raamistikus aitab heita valgust diskursiivsetele mehhanismidele, mille abil strateegiline narratiiv üles ehitatakse, ja selgitada, kuidas need võtted toetavad strateegilistes narratiivides seatud eesmärged.

Varasemad uuringud näitavad, et Venemaa valitsus toetab strateegiliste narratiivide projektsiooni, mis sisaldab negatiivset teavet lääneriikide ning nende poliitika ja/või ühiskonna kohta, kasutades selleks riigi toetatavaid meediaväljaandeid⁴. Seetõttu peaks inglise- ja venekeelse meediakajastuse analüüs aitama selgitada nii Venemaa sise- kui ka välisauditooriumile suunatud 5G-teemalise strateegilise kommunikatsiooni eesmärged ja nende erinevusi.

Meie uuritud Venemaa 5G-teemalise meediadiskursuse teeb eripäraseks asjaolu, et seal ei kujutata põhilise konfliktiosalisena mitte Venemaad, vaid USA ja Hiina „võitlust globaalse korra tingimuste pärast“⁵, kus mõlemad

¹ **Hansson, S.** 2018a. Analysing opposition–government blame games: Argument models and strategic maneuvering. – *Critical Discourse Studies*, Vol. 15 (3), pp. 228–246. [**Hansson** 2018a] **Hansson, S.** 2018b. The discursive micro-politics of blame avoidance: Unpacking the language of government blame games. – *Policy Sciences*, Vol. 51 (4), pp. 545–564. [**Hansson** 2018b] **Koppel, J.; Hansson, S.** 2021. Kuidas tõrjub Venemaa süüdistusi küber- ja valeinformatsioonide kaudu: RT keeleliste strateegiate analüüs. – *Sõjateadlane*, nr 18 [ilmumas].

² **Miskimmon, A.; O’Loughlin, B.; Roselle, L.** 2017. Introduction. – Miskimmon, A.; O’Loughlin, B.; Roselle, L. (eds.). *Forging the World: Strategic Narratives and International Relations* Michigan: University of Michigan Press, pp. 1–22.

³ **Madisson, M.-L.; Ventsel, A.** 2020. *Strategic Conspiracy Narratives: A Semiotic Approach*. London: Routledge.

⁴ **Ramsay, G.; Robertshaw, S.** 2019. *Weaponising news: RT, sputnik and targeted disinformation*. King’s College London: The Policy Institute, Center for the Study of Media, Communication, and Power [**Ramsay, Robertshaw** 2019]; **Watanabe, K.** 2018. *Conspiracist propaganda: How Russia promotes anti-establishment sentiment online?* ECPR General Conference 2018, Hamburg [**Watanabe** 2018]; **Yablokov, I.** 2015. *Conspiracy theories as a Russian public diplomacy tool: The case of Russia Today (RT)*. – *Politics*, Vol. 35 (3–4), pp. 301–315. [**Yablokov** 2015]

⁵ **Ikenberry, J. G.** 2015. Introduction: The United States, China, and Global Order. – Ikenberry, J. G.; Jisi, W.; Feng, Z. (eds.). *America, China, and the Struggle for World Order Ideas, Traditions, Historical Legacies, and Global Visions*. New York: Palgrave Macmillan, pp. 1–16.

riigid kipuvad pigem piirama koostööd kui otsima lahendusi peamistele ülemaailmsetele probleemidele⁶. Koos Trumpi protektsionistliku välispoliitilise suuna ja Hiina tõusva majanduslik-sõjalise võimuga on „kaubanduskonfliktid poliitiliselt instrumetaliseeritud“⁷. Meie eesmärk on analüüsida neid süüdistamismängude diskursiivseid võtteid, mille abil Venemaa USA-Hiina konflikti taustal oma poliitilisi eesmärke esitab, strateegilisi liitlassuhteid loob ja Euro-Atlandi suhteid õõnestab.

Artiklis keskendume ennekõike tekstistrateegiatele, mida on võimalik tuvastada meediarepresentatsioonide kvalitatiivse uurimise tasandil. Auditoriumi retseptsiooni analüüs nõuaks teistsuguseid analüüsimeetodeid (küsitlused, intervjuud vms). Samuti ei võta me seisukohta 5G-tehnoloogiaga kaasnevate tulevikustsenaariumite paikapidavuse kohta ega arutle 5Gga seotud julgeolekuriskide tõenäosuse üle.

Peatükk algab 5Gd puudutava konflikti tausta tutvustamisega. Seejärel avame strateegilise narratiivi kontseptsiooni VFi peamiste strateegiliste narratiivide kontekstis. Pärast seda tutvustame oma uurimuse valimit, millele järgneb meediakajastuse analüüs.

1. Hiina 5G-tehnoloogia julgeolekuohuna

5G-tehnoloogiat hakati arendama selle aastasaja esimese kümnendi lõpus. Suurema hoo sai protsess 2013. aastal, kui 5G-tehnoloogia arendamisega hakkasid tegelema Samsung ja Huawei. Praeguseks on selge, et 5G-tehnoloogia areng määrab suuresti tulevaste digilahenduste toimeeloo. Lühidalt öeldes kujutab 5G endast suurt arenguhüpet järgmise põlvkonna traadita mobiiltehnoloogias, mis loob soodsa pinnase asjade interneti (*Internet of Things*) täiustamisele ja arendamisele.⁸

5Gga kaasnev andmeside kiirus (uus tehnoloogia võib olla kuni 100 korda kiirem 4Gst), selle suhteline odavus ja vähene energiatarbimine ning nutiseadmete ja nende kasutajate hulga märkimisväärne kasv on peamised

⁶ Ikenberry, J. G.; Jisi, W.; Feng, Z. (eds.) 2015. *America, China, and the Struggle for World Order Ideas, Traditions, Historical Legacies, and Global Visions*. New York: Palgrave Macmillan.

⁷ Perthes, V. 2020. *Dimensions of Strategic Rivalry: China, the United States and Europe's Place*. – Lippert; B.; Perthes, V. (eds.). *Strategic Rivalry between United States and China Causes, Trajectories, and Implications for Europe*. Berlin: German Institute for International and Security Affairs, pp. 5–8.

⁸ Looper de, C. 2019. *What is 5G? Here's everything you need to know*. – Digital Trends, January 25. <https://www.digitaltrends.com/mobile/what-is-5g/> (15.10.2021).

tegurid, mida nähakse uue tehnoloogiaga seotud positiivsete muutuste põhjusena nii digivaldkonna erasfääris (nt isiklikud nutiseadmed, müügiäri veebis jne) kui ka avaliku kommunikatsiooni rakendusvaldkondades alates haridusest ja (tele)meditsiinist ning lõpetades digitehnoloogiliste lahendustega kaitsetööstuses.

Samal ajal saadavad novaatorliku 5G-tehnoloogia arengut kõikvõimalikud tumedad tulevikustsenaariumid. Näiteks kardetakse, et ühendades omavahel miljardeid elektroonilisi seadmeid, toob 5G-tehnoloogia kaasa nii potentsiaalsete sihtmärkide kui ka spionaaživahendite arvu väga kiire kasvu, rääkimata sellest, et 5G-tehnoloogia võimaldab koguda massiliselt telemeetrilisi suurandmeid.⁹ Süngete prognooside kohaselt võib selline areng viia potentsiaalse jälgimisvõrgu tekkeni, mis hõlmab suurt osa planeedist¹⁰.

5G-tehnoloogia globaalne ulatus ning sellega kaasnev nii era- kui ka riiklike struktuuride suurem potentsiaalne haavatavus on toonud kaasa selle arengu käsitlemise riikliku julgeolekuohu raamistikus. USA ja läänemaailm on suurimaks julgeolekuriskiks pidanud Hiina juhtrolli 5G-tehnoloogia arendamises, täpsemalt nähakse ohukohana Hiina valitsuse ja esmajärjekorras Hiina luureametite seotust Huaweiiga, mis loob võimalused spionaažiks¹¹.

Huawei ja teised Hiina telekommunikatsiooni ettevõtted mängivad ülemaailmsete 5G-standardite väljatöötamisel määravat ja aktiivset rolli ning on omandanud märkimisväärse osa 5G-tuumpatentidest¹². Erinevalt oma peamistest konkurentidest Nokiast ja Ericssonist suudab Huawei praegu ainsa telekommunikatsiooni ettevõtteks toota kõiki 5G-võrgu elemente ja teha seda konkurentidest soodsama hinnaga.

Seejuures pole Hiina valitsus teinud saladust, et nende eesmärk on saavutada maailma majanduses ja poliitikas juhtpositsioon (nt Hiina juhitud Belt and Road Initiative läbib Aasia, Euroopa ja Aafrika kontinente, Hiina

---

⁹ Reichert, C. 2018. Huawei denies foreign network hack reports. ZDNet. <https://www.zdnet.com/article/huawei-denies-foreign-network-hack-reports/> (25.10.2020).

¹⁰ Woods, H. 2018. Do I want an always-on digital assistant listening in all the time? – The Conversation. <https://theconversation.com/do-i-want-an-always-on-digital-assistant-listening-in-all-the-time-92571> (15.10.2020).

¹¹ China reportedly threatens tiny Faroe Islands over Huawei 2019. Voanews. <https://www.voanews.com/europe/china-reportedly-threatens-tiny-faroe-islands-over-huawei> (15.10.2020).

¹² Sharma, P. 2018. 5G Ecosystem: Huawei's Growing Role in 5G Technology Standardization. Counterpoint Research; Kaska, K.; Beckvard, H.; Minárik, T. 2019. Huawei, 5G and China as a Security Threat. Tallinn: The NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (CCDCOE), p. 7. [Kaska et al. 2019]

13. viisaastakuplaan¹³ (2016–2020) keskendub tehnoloogilisele innovatsioonile). Selle saavutamise nimel on Hiina järjepidevalt tegelenud tööstusspionaažiga ning edendanud valitsuse, Hiina tööstuse ja akadeemiliste ringkondade vahel tihedat koostööd, mille abil tehnoloogia kohta salastatud infot koguda.¹⁴ Kaska jt raporti kohaselt on USA justiitsministeeriumi andmetel seotud Hiinaga 90% kõigist majandusspionaaži juhtumitest aastatel 2011–2018. Ka Euroopa riiklikud luure- ja küberturvalisusasutused on oma avalikes hinnangutes sageli väljendanud muret Hiina küberspionaaži pärast.¹⁵ Seetõttu on Ameerika Ühendriigid, Suurbritannia, Austraalia, Uus-Meremaa, Jaapan ja mitmed ELi riigid kehtestanud Huawei 5G-lahenduste kasutamisele riikliku julgeoleku kaalutlustel piirangud.

5G suhtes on Venemaa seisukoht veel õiguslikul tasandil välja kujunenamas¹⁶. 2019. aastal kehtestas Vladimir Putini režiim määrused¹⁷, mis loovad õigusraamistiku Interneti tsentraliseeritud haldamiseks Venemaal, kuid neid täielikult rakendada on ülimalt keeruline.¹⁸ Samas arvavad spetsialistid, et see

¹³ **The 13th Five-Year Plan for Economic and Social Development of The People's Republic of China** (2016–2020). <https://en.ndrc.gov.cn/policies/202105/P020210527785800103339.pdf> (15.10.2020).

¹⁴ **Raud, M.** 2016. 'China and Cyber: Attitudes, Strategies, Organisation.' – *Supra* note 32, 5. NATO CCDCOE.

¹⁵ **Kaska et al.** 2019, p. 11; **Estonian Information System Authority Annual Cyber Security Assessment** 2017. – *Supra* note 36. https://www.ria.ee/sites/default/files/content-editors/kuberturvet/ria_csa_2017.pdf (25.10.2020); **Raud, M.** 2016. China and cyber: Attitudes, strategies, organisation. – The NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence. <https://ccdcoe.org/library/publications/china-and-cyber-attitudes-strategies-organisation/> (15.10.2020).

¹⁶ **Gorian, E.** 2020. Genesis of Russian Cyber Security Legal Mechanism: An Authentic or a Trend Alike Model? – Solovev, D.; Savaley V.; Bekker A.; Petukhov, V. (eds.). *Proceeding of the International Science and Technology Conference "FarEastCon 2019"*. – Smart Innovation, Systems and Technologies, Vol. 172. Springer: Singapore.

¹⁷ **Russian Federal Law** 2019a. Article 46, No. 90-FZ. On Amendments to the Federal Law 'On Communications' and the Federal Law 'On Information, Information Technologies, and Information Protection'. Official Internet Portal for Legal Information. <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201905010025?index=2&rangeSize=1> (15.10.2020); **Russian Federal Law** 2019b. Article 2, No. 224. Order of the Federal Service for Supervision of Communications, Information Technologies, and Mass Communications. 'On the Approval of the Rules for Routing Telecommunication Messages in the Case of Centralized Management of a Public Communication Network'. Official internet portal for legal information, November 6. <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201911060018?index=2&rangeSize=1> (05.10.2020).

¹⁸ **Epifanova, A.** 2020. Deciphering Russia's "Sovereign Internet Law" Tightening Control and Accelerating the Splinternet. German Council of Foreign Policy: DGP Analysis, No 2. https://dgap.org/sites/default/files/article_pdfs/dgap-analyse_2-2020_epifanova_0.pdf, (15.10.2020). [Epifanova 2020]

raamistik toob tõenäoliselt kaasa rangema riikliku kontrolli ühiskonna üle ning lisaprobleeme kodu- ja välismaistele ettevõtetele. Eeldatakse, et määrused kiirendavad üleilmse Interneti killustumist ja suurendavad Venemaa sõltuvust Hiina tehnoloogiast.¹⁹

Kuigi 5G-mobiilside arendamisest hakati mitmes riigis rääkima juba 2013. aastal, on see teema üleilmse poliitikakujundamise ja avaliku arutelu objektiks muutunud just viimastel aastatel, kui hakkasid pingestuma USA ja Hiina suhted²⁰. Debatid Huawei ja Hiina 5G-tehnoloogia teemal said tuult tiibadesse 2018. aastal, kui Ameerika Ühendriigid võtsid vastu seaduse, mis keelab telekommunikatsiooni- ja seiretoodete ostmise ja kasutamise konkreetsetelt Hiina ettevõtetelt. 2019. aasta märtsis vaidlustas Huawei selle seadusakti kui „põhiseadusega vastuolus oleva, ausat konkurentsi piirava ja USA tarbijatele kahjuliku“. 2020. aasta veebruaris lükkas Texase ülemkohus Huawei nõude tagasi, vastates, et USA Kongress toimis oma õiguste piires ja tegutses kooskõlas põhiseadusega, kui jõustas riigikaitseaduse (*National Defense Authorization Act, NDAA*) 889. paragrahvile toetudes Huawei ja Hiina teise telekommunikatsioonigigandi ZTE seadmete keelu. Seetõttu valisime oma juhtumiuuringu materjali kogumiseks sellele sündmusele järgnenud perioodi.

2. Süü konstrueerimine strateegilistes narratiivides

Kõige üldisemalt öeldes annab auditoorium strateegilise narratiivi ehk tõlgendava struktuuri vahendusel toimuvale tähenduse²¹. Strateegiliste narratiivide tunnuseks on nende eesmärgipärasus ehk nendega käib kaasas narratiivi looja (toimija) teadlik kavatsus konfliktide tähendusi soovitud viisil kujundada ja selle kaudu sihtauditooriumi otsuseid endale sobivas suunas mõjutada²². Seetõttu peavad strateegiliste narratiivide kujundajad arvestama vaadete ja ootustega, mis on sihtauditooriumile kindlal ajahetkel olulised, ning olema kursis adressaadi identiteedi seisukohalt tundlike teemadega.

¹⁹ Epifanova 2020.

²⁰ Medeiros, E. S. 2019. The Changing Fundamentals of US-China Relations. – The Washington Quarterly, Vol. 42 (3), pp. 93–119. <https://doi.org/10.1080/0163660X.2019.1666355>.

²¹ Nissen, T. E. 2015. The Weaponization of Social Media: Characteristics of Contemporary Conflicts. Copenhagen: Royal Danish Defence College.

²² O'Loughlin, B.; Miskimmon, A.; Roselle, L. 2017. Strategic Narratives: Methods and Ethics. – Miskimmon, A.; O'Loughlin, B.; Roselle, L. (eds.). Forging the World: Strategic Narratives and International Relations. Michigan: University of Michigan Press, pp. 23–55. [Miskimmon et al. 2017]

2.1. Süsteeminarratiivid

Miskimmon jt on välja pakkunud kolmetasandilise strateegiliste narratiivide analüüsimise mudeli, eristades süsteemi-, identiteedi- ja poliitikanarratiive²³. **Süsteeminarratiivid** (*system narratives*) kirjeldavad seda, kuidas struktureeritakse globaalne poliitiline väli ja kes on rahvusvahelises poliitikas peamised toimijad. Venemaa strateegilise kommunikatsiooni kontekstis toovad Miskimmon ja O’Loughlin (2017)²⁴ esile kolm peamist omavahel seotud süsteeminarratiivi. Esiteks, USA hegemooniale toetuv unipolaarsele maailmakorrale vastanduv polütsentriline maailmakorra narratiiv, kus rõhutatakse USA eaproporsionaalset võimu maailmapoliitika kujundamises. Teiseks, (suur)riikidevahelist võrdsust, vastastikust austust ning Venemaa prestiiži propageeriv narratiiv, mille taustaks on eelmises punktis osutatud USA valitseva positsiooni tõttu tasakaalust väljas olev rahvusvahelise poliitika olukord. Kolmandaks, Venemaaga mitteamvestamise narratiiv, milles süüdistatakse NATOt ja Euroopa Liitu maailma, eriti aga Euroopa käekäigu ühepoolses kujundamises. Seda just eriti võrreldes külma sõja perioodiga, kus Nõukogude Liidul oli Euroopa poliitika kujundamisel tähtis roll. Oliver Tüür (2020)²⁵ osutab, et need narratiivid toetuvad suures osas 2016. aastal vastu võetud VFi välispoliitika kontseptsioonile²⁶.

Oluline on siinkohal rõhutada, et eespool viidatud USA juhitud unipolaarse maailmakorra ja Venemaa Euroopa-poliitikast väljajätmise narratiivid on kujundatud Venemaa perspektiivist lähtuvalt ning esitavad viimase arusaama rahvusvahelistest suhetest. Tihti võimaldab niisugune rahvusvahelise poliitika kujutamine kasutada Kremlil multilateralismile apelleerimist suitsukattena, et Ameerika seisukohti tõrjuda²⁷. Niisuguseid rahvusvahelist maailmakorda ümber hindavaid süsteeminarratiive õigustatakse sageli läänelike institutsioonide korrumppeerumise ja otsustusnõrkusega ning vastukaaluna osutatakse uute mitteläänelike riikide esiletõusule maailmapoliitikas. Venemaa meedia määratleb rahvusvahelises poliitikas kõige

²³ Miskimmon *et al.* 2017, p. 8.

²⁴ Miskimmon, A.; O’Loughlin, B. 2017. Russia’s Narratives of Global Order: Great Power Legacies in a Polycentric World. – *Politics and Governance*, Vol. 5 (3), pp. 111–120.

²⁵ Tüür, O. 2020. Venemaa Föderatsiooni poolt Eesti vastu suunatud desinformatsiooni sisaldavad narratiivid. Magistritöö. Kaitseväe Akadeemia.

²⁶ Russian Foreign Ministry. 2016. Foreign Policy Concept of the Russian Federation. Moscow. Approved by President of the Russian Federation Vladimir Putin on November 30.

²⁷ Krastev, I. 2007. Venemaa *contra* Euroopa: suveräänsussõjad. – *Vikerkaar*, nr 12, lk 93–100.

olulisemad osalejad, nähes samas ette uut ülemaailmset korda, mille peamised toimijad tulevad Euraasiast ja n-ö globaalsest lõunast (*Global South*).²⁸

2.2. Identiteedinarratiivid

Identiteedinarratiivid (*identity narratives*) määratlevad erinevate poliitiliste toimijate väärtused, omadused ja eesmärgid²⁹ ning on tihedalt seotud ettekujutusega oma-võõra kultuurilisest opositsioonist. Sageli kirjeldab Venemaa end kujundlikult kui ümberpiiratud kindlust, mis peab oma väärtusi kaitsma igast küljest (kuid eeskätt Läänest) saabuva ohu eest.³⁰ Niisugune kindluse metafoor paigutab Venemaa manduvast Läänest kõrgemale positsioonile³¹. Taolise strateegilise narratiivi teeb paradoksaalseks Lääne, ennekõike Euroopa ja angloameerika kultuuri esitlemine samal ajal jõulise ja ähvardavana, kuid ka kohe oma sisemiste väärtuskonfliktide ja nõrkuste tõttu kokku kukkuvana³². Popovych jt (2018)³³ on Venemaa venekeelsele meediakajastusele keskenduvast uurimuses märkinud, et Euroopa Liidu allakäigu ja ühtsuse lagunemise sümptomitena rõhutatakse erinevates liikmesriikides toimuvaid proteste, terrorirünnakuid ja nendega tekitatud hirmu, põgenikekriisiga kaasnenud sotsiokultuurilisi kokkupõrkeid, Brexitiga seotud suhete pingestumist ja

²⁸ **Hinck, R. S.; Klüber, R.; Cooley, S.** 2018. Russia re-envisionthe world: strategic narratives in Russian broadcast and news media during 2015. – Russian Journal of Communication, Vol. 10 (1), pp. 21–37. [**Hinck et al.** 2018]

²⁹ **Miskimmon et al.** 2017, p. 8.

³⁰ **Ventsel, A.; Hansson, S.; Madisson, M-L.; Sazonov, V.** 2021. Discourse of fear in strategic narratives: The case of Russia's Zapad war games. – Media, War & Conflict, Vol. 14 (1), pp. 21–39; **Ventsel, A.; Madisson, M-L.; Hansson, S.; Sazonov, V.** 2018. Hirmu mehhanismid strateegilistes narratiivides Öppuse Zapad 2017 näitel. – Sõjateadlane, nr 8, lk 102–127.

³¹ **Makarychev, A.** 2014. Russia and/versus the EU: From Post-Political Consensus to Political Contestations. – L'Europe en Formation, Vol. 374 (4), pp. 27–39; **Lipman, M.** 2015. Putin's "Besieged Fortress" and Its Ideological Arms. – Lipman, M.; Petrov, N. (eds.). The State of Russia: What Comes Next? Basingstoke: Palgrave Macmillan, p. 121 [**Makarychev** 2014]; **Yablokov, I.** 2018. Fortress Russia: Conspiracy Theories in the Post-Soviet World. New York: Polity; **Tamm, D.** 2020. Antiteetiline identiteediloomesemiootika ja strateegiliste narratiivide seisukohast. – Acta Semiotica Estica, VII.

³² **Missiroli, A.; Andersson, J. J.; Gaub, F.; Popescu, N.; Wilkins, J.-J.** 2016. Strategic Communications: East and South. Paris: EU Institute for Security Studies, p. 10; **Makukhin, O.; Tsybulska, L.; Kavatsiuk, R.** 2018. How Foments Hostility Towards The West. The Black Sea Trust for Regional Cooperation and Ukraine Crisis Media Center Report.

³³ **Popovych, N.; Makukhin, O.; Tsybulska, L.; Kavatsiuk, R.** 2018. Image of European Countries on Russian TV. Kyiv: Ukraine Crisys Media Center and Estonian Center of Eastern Partnership.

Venemaale Krimmi okupeerimise eest 2014. aastal kehtestatud sanktsioonide n-ö bumerangiefekti ehk kahjusid, mida ELi elanikud nende kehtestamisel on kandnud.

Lääne maailmale vastanduvat Venemaa identiteedinarratiivi toetab Vene maailma (*русский мир*) idee, mida väljendatakse nii sise- kui ka välis-auditooriumile suunatud sõnumites. See on lähedalt seotud ümberpiiratud kindluse metafooriga ning on oma praeguse poliitilise laetuse saavutanud 2014. aasta Ukraina sündmuste tõttu.³⁴ Sellel on mitmeid tähendusi, kuid kõige otsesemalt viitab Vene maailm arusaamale Vene eripärasest tsivilisatsioonist, mille mõjupiirkond (ennekõike slaavi rahvastega asustatud alad) ulatub kaugemale VFi praegustest riigipiiridest, kuid mille kultuuriliseks ja poliitiliseks keskmeks Venemaa end peab.³⁵ Selles on olulisel kohal kontaktid oma diasporaadega, konservatiivsed ja natsionalistlikud vaated, õigeusu kiriku suurenev tähtsus³⁶ ja Nõukogude Liidu pärandi taaselustamine. See läbi saab Venemaa muuseas õigustada sekkumist naaberriikide siseasjadesse, kuivõrd neid nähakse kuuluvat samuti suurema Vene maailma hulka³⁷.

2.3. Poliitikanarratiivid

Poliitikanarratiivide (*policy narratives*) eesmärk on konkreetseid poliitilisi käike esitada ja õigustada.³⁸ Siin saavad oluliseks küsimused, millised strateegiad, narratiivid ja sümbolid jäävad samaks ning milliseid avalikkusega suheldes kohandatakse, kustutatakse või juurutatakse, et (rahvusvahelist) poliitilist olukorda seletada³⁹. Kuna osutatud strateegiliste narratiivide tasand sõltub kõige enam konkreetsetest poliitilistest sündmustest ja eesmärkidest, siis

³⁴ Tamm 2020.

³⁵ Herpen van, M. H. 2015. Putin's Propaganda Machine. Lanham: The Rowman & Littlefield Publishing Group. [Van Herpen 2015]

³⁶ Keating, C.; Kaczmarska, K. 2019. Conservative soft power: liberal soft power bias and the 'hidden' attraction of Russia. – Journal of International Relations and Development, Vol. 22, pp. 1–27.

³⁷ Makarychev 2014, pp. 30–31; Laruelle, M. 2015. The "Russian World" Russia's Soft Power and Geopolitical Imagination. Washington: Center on Global Interests; Brown, R. 2017. Public Diplomacy, Networks, and the Limits of Strategic Narratives. – Miskimmon, A.; O'Loughin, B.; Roselle, L. (eds.). Forging the World: Strategic Narratives and International Relations, pp. 164–189, pp. 177–178.

³⁸ Miskimmon et al. 2017, p. 8.

³⁹ Leichtova, M. B. 2016. Sanctions in Russian Political Narrative. – Politics in Central Europe, Vol. 12 (1). <https://doi.org/10.1515/pce-2016-0007>.

määrab narratiivi edukuse paljuskki see, kuidas õnnestub ühendada pragmaatiline aspekt sümboolsega ehk kuidas varasemad süsteemi- ja identiteedi-narratiivid uute poliitiliste olude ning tegutsejatega seostatakse.

Nagu eespool osutasime, on süsteeminarratiivi tasandil Venemaa üks tähtsamaid poliitilisi eesmärke lõhestada läänemaailma ja NATO terviklikkust, tekitades selleks ebakõlasid liikmesriikide vahel. Lõhestamise üks tähtis osa on kujutada USA-d identiteedinarratiivi tasandil Euroopa riikide silmis nõrga⁴⁰, kuid oma huvidest lähtuva, agressiivse ja ebaõiglase partnerina. Selle jaoks püütakse luua liitlaste senist julgeolekukeskkonda õõnestavaid pingeid ning tekitada muljet, et liitlассuhted ähvardavad kohe kokku kukkuda. Samal ajal kujutatakse venekeelses inforuumis NATO ja ELi laienemist kui agressiivset vallutamist, mis on otsene oht VFi julgeolekule.⁴¹ Niisugused poliitikanarratiivid, mida süsteeminarratiivi peamiste eesmärkide teenistuses kasutatakse, on seotud kindlate sündmustega, nagu Ukraina kriis⁴², ELi ja NATO koostöö Balkani riikidega⁴³, koroonakriis⁴⁴ jms. Siinkohal on oluline täpsustada, et neid kolme tasandit saab eristada üksnes tinglikult ja heuristilistel eesmärkidel, sest tegelikult strateegilises kommunikatsioonis on need omavahel põimunud. Nii tugineb igasugune poliitikanarratiiv üldisemale arusaamale rahvusvahelisest süsteemist kui sellisest, kuid võib omakorda muuta arusaama sellest.

Sama võib öelda ka välis- ja siseauditooriumile suunatud narratiivide kohta. Strateegilises narratiivis on riigi juhitud identiteedi projektsioon suunatud nii kodu- kui ka välismaa publikule⁴⁵. Need narratiivid ei saa oma

⁴⁰ **Pomerantsev, P.; Weiss, M.** 2014. *The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture and Money*. New York: Institute of Modern Russia. https://imrussia.org/media/pdf/Research/Michael_Weiss_and_Peter_Pomerantsev_The_Menace_of_Unreality.pdf; **Prozorov, S.** 2007. The narratives of exclusion and self-exclusion in the Russian conflict discourse on EU–Russian Relations. – *Political Geography*, Vol. 26 (3), pp. 309–329. [**Pomerantsev, Weiss** 2016]

⁴¹ **Makhasvhili, L.** 2017. The Russian Information War and Propaganda Narratives in the European Union and the EU-s Eastern Partnership Countries. – *International Journal of Social Science and Humanity*, Vol. 7 (5), pp. 309–313.

⁴² **Van Herpen** 2015, p. 20; **Nimmo, B.** 2016. *Backdating the Blame: How Russia made NATO a Party and the Ukraine Conflict*. NATO Strategic Communication Centre of Excellence

⁴³ **Doncheva, T.** 2020. *Tracking Russia's Narratives in the Western Balkan Media*. NATO Strategic Communications Centre of Excellence.

⁴⁴ **Ventsel, A.** 2020. Venemaa humanitaarabi meediadiskursus kui strateegiline narratiiv: semiootiline analüüs. – *Acta Semiotica Estica*, XVII, lk 33–62.

⁴⁵ **Szostek, J.** 2016. Defence and Promotion of Desired State Identity in Russia's Strategic Narrative. – *Geopolitics*, Vol. 22 (3), pp. 571–593.

eesmärkides oluliselt erineda, vaid peavad üksteist toetama. Erinevus on pigem narratiivi ülesehituses ehk rõhuasetustes, diskursiivsetes võtetes ja keelelistes kujundites. Nii on mitmed uurijad osutanud, et VFi strateegiliste narratiivide eesmärkideks on ühelt poolt koondada ja hoida kodumaist poliitilist toetust riigi juhtkonnale ja selle poliitikale, teisalt võimaldab see riigi ametlikke seisukohti ning poliitikat välisauditooriumile esitleda⁴⁶. Lääne liberaalseid väärtusi ja poliitilisi otsuseid kritiseerida saab VF samal ajal ka selleks, et tugevdada venekeelse auditooriumi identiteeti ja konstrueerida välisvaenlast ning vähendada siseopositsiooni mõju Kremli võimuladvikule.⁴⁷

2.4. Süünarratiivid strateegiliste narratiivide osana

Kõigis neis narratiivides võib esineda **süü keelelist konstrueerimist**: mitmesuguste lingvistiliste vahendite abil kujutatakse mõnd tegelast süüväärseks, kes on põhjustanud tahtlikult mingeid negatiivseid tagajärgi või rikkunud mingeid norme. Süüdistaja eesmärk võib olla soov kutsuda esile muutus süüdistatava käitumises (näiteks, et ta lõpetaks kahju tekitamise või reeglite rikkumise) ning mõjutada teisi inimesi, pealtvaatajaid, võtma samuti süüdistaja positsiooni. Süüdistamine võib mõjutada avalikku poliitikakujundamist, valitsemise institutsionaalset korraldust ning sellega seotud avalikku kommunikatsiooni.⁴⁸ Süüdistamist võib pidada sotsiaalse reguleerimise ja kontrolli vahendiks ning n-ö avalike süümängude osaks sõnalistest võitlustest (potentsiaalselt negatiivsete) sündmuste ja (potentsiaalselt süüd väärivate) tegelaste tähenduse pärast.⁴⁹ Rahvusvahelises poliitikas võib avalik süüdistamine (nt uudistes) mõjutada kodanike arusaama riikidevaheliste suhete seisust.

Keeleteaduslikust vaatepunktist on süüdistamine oma olemuselt argumentide esitamine (väitmine, tõendusmaterjali pakkumine) selle kohta, et keegi on põhjustanud negatiivse tagajärje või rikkunud normi ning teinud

⁴⁶ Zakem, V.; Saunders, P.; Hasimova, U.; Hammerberg, K. P. 2018. Mapping Russian Media Network: Media's Role in Russian Foreign Policy and Decision-making. Washington DC: CNA.

⁴⁷ Hinck *et al.* 2018.

⁴⁸ Stone, D. 1989. Causal stories and the formation of policy agendas. – *Political Science Quarterly*, Vol. 104 (2), pp. 281–300; Hood, C. 2011. *The blame game: Spin, bureaucracy and self-preservation in government*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

⁴⁹ Hansson, S. 2015. Discursive strategies of blame avoidance in government: A framework for analysis. – *Discourse & Society*, Vol. 26 (3), pp. 297–322; Hansson 2018b; Hansson, S. 2019. Brexit and blame avoidance: Officeholders' discursive strategies of self-preservation. – Koller, V.; Kopf, S.; Miglbauer, M. (eds.). *Discourses of Brexit*. London: Routledge, pp. 191–217. [Hansson 2015]

seada tahtlikult, kuigi ta on kohustatud ja võimeline seda tagajärge või rikustumist vältima. Osa süüdistamisel kasutatavaid tüüpilisi argumenteerimisvõtteid võib pidada loogikavigadeks, näiteks vastase isiklik ründamine (*argumentum ad hominem*), vastase süüdistamine silmakirjalikkuses (*tu quoque*) või ohvri süüdistamine.⁵⁰

Süüdistajad võivad oma süüdistusi püüda õigustada viidetega autoriteedile (nt staatusele, reeglitele, ekspertidele), väärtussüsteemidele või teatud eesmärkidele.⁵¹ Süüdistajad võivad püüda kujutada oma süüdistuste sihtmärki negatiivselt, vaikides maha kõik tema positiivsed omadused ning võimendades tema tegevuse (väidetavaid) negatiivseid tagajärgi.⁵² Süüdistuste sihtmärgile võidakse püüda omistada tüüpilise antikangelase või pahareti rolli, kes väärrib karistust.

Järgmises peatükis analüüsime süünarratiive Kremli vene- ja ingliskeelses meedikajastuses. See võimaldab uurida, kuidas strateegiline narratiiv diskursiivselt üles ehitatakse. Eespool esitatud strateegilise narratiivi kolm tasandit (poliitika-, identiteedi- ja süsteeminarratiiv) aitavad aga erinevaid süüdistamisvõtteid kontekstualiseerida laiema strateegilise kommunikatsiooni raamistikus ning näidata, kuidas süüdistamisvõtted (moraalse hinnangu andmine, laimusüüdistused jms) erinevatel strateegilistel narratiivide tasanditel koos toimivad ja Venemaa infomõjutustegevuse eesmäärke täidavad.

3. Kremli rahastatud meediakanalid ja analüüsi valim

3.1. Kremli rahastatud meediakanalid

RT (varasem Russia Today) on Venemaa riiklik välismaale suunatud meediakanalite võrk, mis hõlmab eri keeltes televisiooni- ja raadioprogramme ning uudiseid ja arvamusaluseid vahendavaid veebilehekülgi. RT alustas tegevust 2005. aastal ning seda toetas Venemaa valitsus. Paljud akadeemilised tööd on käsitlenud RTd Venemaa riikliku propaganda vahendina, mille eesmärk on mõjutada rahvusvahelist auditooriumi.⁵³ RT lugusid seostatakse ameerika- ja

⁵⁰ Hansson 2015.

⁵¹ Leeuwen van, T. 2008. *Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis*. New York: Oxford University Press.

⁵² Hansson 2018b.

⁵³ Pomerantsev, P. 2016. *The Kremlin's Information War*. – Diamond, L.; Plattner, M. F.; Walker, C. (eds.). *Authoritarianism Goes Global: The Challenge to Democracy*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, pp. 174–186; Kragh, M.; Åsberg, S. 2017. *Russia's strategy for*

läänevastaste hoiakute vahendamise ja juurutamisega, nende olulise sihina nähakse Lääne demokraatia usalduse õõnestamist⁵⁴.

Sputnik on samuti Kremli finantseeritud meediakanal, mille ülesanne on levitada välismaal Venemaad toetavaid narratiive⁵⁵. Sputnik alustas tegevust 2014. aastal ja on 2013. aastal tegevuse lõpetanud Venemaa riikliku uudisteagentuuri RIA Novosti välismaa osakonna järeltulija. Sputnik avaldab rohkem kui 30 keeles uudis- ja arvamslugusid, mis keskenduvad peamiselt globaalpoliitikale ja majandusele. Meediakanal on kurikuulus informatsiooni valikulise esitamise ja moonutamise tõttu VFi huvides.⁵⁶ Võrreldes RTga on Sputniku lood propagandistlikumad ja sealsete sõnumite venemeelsus on vähem varjatud. Uurijad on täheldanud, et Sputnik toimib sageli läänevastaste konspiratsiooniteooriate kasvulavana, kusjuures meediakanali veebilehel levitatakse sageli vandenõulugusid, mis on kujundatud nii, et nad sotsiaalmeedias võimalikult palju kasutajalt kajutajale leviks.⁵⁷

Venekeelsetest kanalitest valisime uurimisobjektiks Pervõi Kanali, NTV ja ITAR-TASSi, kuna kaks esimest on ühed vaadatamad kanalid Venemaa elanike hulgas⁵⁸. Viimase lisasime kui Venemaa ametliku uudisteagentuuri. NTV ja Pervõi Kanal, nagu enamik Vene meediakanaleid, on Putini valitsemise teisel perioodil selgelt Kremli jõustruktuuride kontrolli all⁵⁹, mis lubab eeldada, et seal levitatavad narratiivid on saanud Kremli heakskiidu.

---

influence through public diplomacy and active measures: the Swedish case. – *Journal of Strategic Studies*, Vol. 40 (6), pp. 773–816; **Flaherty, E.; Roselle, L.** 2018. Contentious narratives and Europe: Conspiracy theories and strategic narratives surrounding RT's Brexit news coverage. – *Journal of International Affairs*, Vol. 71 (1.5), pp. 53–60; **Miazhevich, G.** 2018. Nation branding in the post-broadcast era: The case of RT. – *European Journal of Cultural Studies*, Vol. 21 (5), pp. 575–593.

⁵⁴ **Yablokov** 2015; **Orttung, R. W.; Nelson, E.** 2019. Russia Today's strategy and effectiveness on YouTube. – *Post-Soviet Affairs*, Vol. 35 (2), pp. 77–92.

⁵⁵ **Lanoszka, A.** 2019. Disinformation in international politics. – *European Journal of International Security*, Vol. 4 (2), pp. 1–22; **Wagnsson, C.; Barzanje, C.** 2019. A framework for analysing antagonistic narrative strategies: A Russian tale of Swedish decline. – *Media, War & Conflict*, pp. 1–19.

⁵⁶ **Ramsay, Robertshaw** 2019, p. 12.

⁵⁷ **Watanabe** 2018, p. 24.

⁵⁸ **Mediascope** 2017. Reitings. <https://mediascope.net/data/> (15.10.2020).

⁵⁹ **Pomerantsev, Weiss** 2014; **van Herpen** 2015.

3.2. Valimi moodustamine ja analüüsikäik

Oma analüüsis käsitleme RT, Sputniku, Pervõi Kanali, NTV ja ITAR-TASSi lugusid Venemaa strateegiliste narratiivide raamistikus. Meie analüüsikorpus sisaldab 5G-teemalisi artikleid, millest 60 oli avaldatud ingliskeelses Sputnikus (sputniknews.com), 30 ingliskeelses RTs (RT.com), 20 artiklit ITAR-TASSi veebisaidil (<https://tass.ru>), 15 Pervõi Kanali veebisaidil (<https://www.1tv.ru>) ning 30 NTV veebisaidil (<https://www.ntv.ru>). Analüüsitud lood avaldati vahemikus 1. jaanuarist kuni 30. juulini 2020. Kuigi mõned artiklid vahendavad ka otseselt Kremli võimuringkonda kuuluvate isikute seisukohti, ei ole analüüsi esmane eesmärk ligi pääseda Vene valitsuse häälele, vaid ennekõike riigi sponsoreeritud meediakanalites levitatavatele narratiividele, mille kaudu kujundatakse auditooriumi eelistusi.

Analüüsi esimene samm oli meediatekstide lähilugemine. Seejärel selgitasid kolm kodeerijat välja tekstides esinenud peamised süüdistamisviisid, pöörates tähelepanu sellele, milliseid tegusid süüväärseks esitati ning keda süüdistaja ja keda süüdistatavana kujutati. Järgmisena vaadeldi süüdistustes kasutatud keskseid retoorilisi võtteid ja selgitati neid. Järgnevas analüüsis esitame näiteid, mis pärinevad küll konkreetsetest meediatekstidest, kuid esindavad üldisemaid suundumusi, mida täheldasime ka teistes süüdistamisega seotud tekstides.

Käsitleme 5G-teemat osadena (all-lugudena) Venemaa levitatavatest strateegilistest narratiividest ning keskendume oma analüüsis ennekõike diskursiivsetele süüdistusvõtetele. Täpsemalt uurime, kuidas süüdistusvõtete abil 1) lugudes osalisi kujutatakse, 2) milliseid motiive neile diskursiivsel tasandil omistatakse, 3) mil viisil 5Gga seotud lood kattuvad Venemaa varasemate strateegiliste narratiividega. Lähilugemisel keskendusime ennekõike artiklitele, kus kasutati süüdistamisvõtteid ja kus konfliktiosalised olid selgesti tuvastatavad. On oluline märkida, et kõikides meediakanalites, eriti aga venekeelsetes, avaldati tekste, mis kajastasid 5G-tehnoloogiaga kaasnevaid uuendusi ja positiivset arengut. Taolistes lugudes ei esinenud kellegi süüdistamist. Käsitleme neid artikleid kui lugusid, mis loovad 5G-tehnoloogiale positiivset tausta.

Nagu eespool osutasime, pälvis USA ja Hiina vaheline 5G-ga seotud konflikt kõrgendatud rahvusvahelise, sealhulgas Vene meedia tähelepanu. Seetõttu pakuvad need tekstid rikkalikku materjali erinevate süünarratiivide kvalitatiivseks analüüsiks.

4. Analüüs: 5G-teemalised süünarratiivid Venemaa strateegilises kommunikatsioonis

Alljärgnevalt esitame neli peamist Kremli toetatud meedias levinud süünarratiivi, mida kasutati 5G-teemalises meediakajastuses. Need narratiivid olid sageli üksteisega põimunud ja üksteist toetavad. Diskussioonis näitame, kuidas need toetasid Venemaa üldisemaid USAle ja tema liitlastele suunatud strateegilisi narratiive.

4.1. USA-d süüdistatakse 5Gga seotud väärinfo levitamises

Ingliskeelne meediakajastus

RT ja Sputniku 5G-teemalised lood süüdistavad USA-d võrdlemisi sageli Huawei ning Hiina-vastaste valesüüdistuste, laimu ja muu taolise väärinfo levitamises. Näiteks osutatakse sageli veenvate tõendite puudumisele Huawei 5G-tehnoloogiaga seotud võimaliku luuramisriski suhtes ning alusetule hirmutamisele. 13. veebruaril avaldatud RT artiklis „USA süüdistab Huawei väljapressimises ja Ameerika ärisaladuste varastamise katsetes“ kirjutatakse järgmist:

Värsked süüdistused Hiina telekommunikatsiooni hiiglaste vastu tulevad keset jätkuvat pinget ja Washingtoni hirmutamiskampaaniat, mille siht on heidutada liitlasi Huawei tehnoloogia kasutamisel, et arendada ultrakiireid 5G-mobiilivõrke.

Kui Trumpi administratsioon käib peale, et ettevõtte kujutab oma eeldatava Pekingile kuulumise tõttu „turvariski“, siis paljud Washingtoni liitlased – sealhulgas ÜK, India, Portugal ja EL – on trotsinud USA hirmuõhutamist, lubades Huaweiil ligipääsu oma turgudele. Hiina ettevõtte ise on kõiki oletusi eitanud, süüdistades USA-d ebaõiglasel konkurentsis.⁶⁰

Kõnealuses tsitaadis kujutatakse USA-d mitmes mõttes laiduväärsena. Esimene süüdistustasand joonistub välja avalauses, kus viidatakse, et 5G-tematika puhul kasutab USA oma liitlaste suunal agressiivset ja n-ö madalatele emotsioonidele rõhuvat taktikat, mille osadeks on pinget, hirmutamine ja heidutamine. Mainitakse, et USA süüdistab Huawei olulise julgeolekuriski kujutamises ning püüab oma liitlastesse sisendada hirmu, et nad Hiina

⁶⁰ RT 2020a. US charges Huawei with RACKETEERING & attempting to steal American trade secrets, February 13. <https://www.rt.com/news/480791-us-charge-huawei-racketeering-steal/>.

tehnoloogiahihiuga 5G-koostöö lõpetaks. USA taolist heidutustegevust ei kujutata ühekordse või juhuslikuna, vaid süsteemse ja koordineerituna. Nii selles tekstis kui ka mitmel pool mujal räägitakse Washingtoni hirmuõhutus-kampaaniast.⁶¹ Ka järgmise lause alguses toonitatakse USA käskivat suhtlusmaneeri, tegusõnaga *käib peale* (ingl *insist*) väljendatakse tungivat nõudmist, mis ei tunnista keeldumist.

USA süüdistamise teine aspekt puudutab Washingtoni avalduste kujutamist meelevaldsena, RT artikkel rõhutab Huawei seotud turvariski puhul selle tinglikkust. Esimesel juhul on see esitatud jutumärkides, mis seostab turvariske konkreetse väljäätlumisega või markeerib selle sisulist kaheldavust. Kohas, kus viidatakse Huawei seotusele Pekingi võimustruktuuridega, täpsustatakse artiklis, et tegemist on „eeldatava kuulumisega“. On tähelepanuväärne, et süüdistuste puhul, mida Huawei USAle esitab, väljaanne taolist tinglikkust ei markeeri. Kajastades Hiina süüdistusi USA aadressil, kasutab RT fraasi *ebaõiglane konkurents*, mitte aga osutust väidetavale ebaausale konkurentsile.

USAd seostatakse agressiivsete suhtlusmaneeride ja jõuliste ohtudega liialdava kampaaniaga, kuid ühtlasi väidetakse, et Washingtoni taolise mõjutamistaktikaga ei ole USA liitlaste veenmisel edu saavutatud. Verb *trotsima* (ingl *defy*), mille abil USA liitlaste reaktsioonile viidatakse, seostub ühemõtteliselt mittenõutumise ja allumatusega. Taoline selgituskäik võimaldab USAd kujutada n-ö lubamatute jõuvõtete ja alusetu hirmuõhutamise tõttu ebamoraalsena, kuid teisalt näidata suurriiki ka selle liitlaste hulgas taunituna. Nii sugused sedastused haakuvad ka VFi laiema strateegilise süsteeminarratiiviga, mis räägib USA liigest domineerimisest oma liitlaste ja globaalse poliitika üle ning sellele alternatiivi pakkuva multipolaarse maailmakorra hüvedest.

Otsese Huaweiid sihtmärgistava laimukampaania kõrval on RTs ja Sputnikus küllaltki levinud USA ja tema liitlaste süüdistamine kuulujuttude ja vandenõuteooriate levitamises. VFi meediakanalid toonitavad viimaste suurt ohtlikkust, kuna Huawei maine kahjustamise kõrval võimendavat need

⁶¹ Vt **Sputnik** 2020a. Huawei Finds Renewed ‘Sense of Mission’ in Global Fight Against COVID-19 With Record R&D Investment, March 26. <https://sputniknews.com/business/202003261078714833-huawei-finds-renewed-sense-of-mission-in-global-fight-against-covid-19-with-record-rd-investment/>; **Sputnik** 2020b. There is ‘an Element of Scaremongering’ Over Chinese Tech Firms in UK – Academic. <https://sputniknews.com/analysis/202004141078952175-there-is-an-element-of-scaremongering-over-chinese-tech-firms-in-uk--academic/>; **Burunov, O.** 2020. Farage: Huawei Getting Access to UK’s 5G May Be ‘Price’ of Beijing Sending COVID-19 Aid to Britain, April 7. <https://sputniknews.com/uk/202004071078866886-farage-huawei-getting-access-to-uks-5g-may-be-price-of-beijing-sending-covid-19-aid-to-britain/>.

2020. aasta alguses lahvatanud koroonakriisi tõttu juba niigi traumeeritud kodanike hulgas ebakindlust ja ärevust⁶². 5Gd ja koroonaviirust seostavatel vandenõuteooriatel nähakse olevat ka otsene halvav mõju riikliku tähtsusega 5G-taristut puudutavate otsuste langetamisele⁶³.

Venekeelne meediakajastus

Samamoodi nagu RTs ja Sputnikus, süüdistati ka venekeelses meedias USA-d Hiina 5G-tehnoloogiaga seotud laimu levitamises. See võttis konkreetsetes lugudes erineva kuju. Mitmetes tekstides osutati USAle, kes süüdistab Hiina ja Huawei 5G-tehnoloogiat ilma tõendeid esitamata salajase jälgimistegevuse võimaldamises.⁶⁴ Samuti leidis venekeelses meedias lugusid, kus USA-d süüdistati 5Gga seotud vandenõuteooriate levitamises, peamiselt viidati 2020. aasta kevadel plahvatuslikult levinud kuulujuttudele, mille kohaselt soodustab 5G-tehnoloogia koroonaviiruse levikut.⁶⁵ Kuigi neis artiklites ei öeldud otsesõnu, et USA on Hiina 5G-tehnoloogia ja koroonaviirust seostavate vandenõuteooriate levitamise taga, sidus USA Hiinale suunatud süüdistusi venekeelses meedias korduvalt rõhutatud Trumpi ja USA administratsiooni Hiina avaliku süüdistamisega ning COVID-19 nimetamisega mittebioloogilist päritolu Hiina viiruseks. Niisugune analoogiale tuginev semantiline ülekanne kirjeldab ühte objekti (5G-tehnoloogia, mida

⁶² vt **Cureton, D.** 2020. Never Mind The B****cks: Google To Censor COVID-19 5G Conspiracies Amid String Of UK Mast Attacks. – Sputnik, April 8. <https://sputniknews.com/science/202004081078880884-never-mind-the-bcks-google-to-censor-covid-19-5g-conspiracies-amid-string-of-uk-mast-attacks/>; **Korso, T.** 2020. Absolutely Unrelated: Scientists Bust Myths That 5G Equipment Helps to Spread Coronavirus. – Sputnik, April 5. <https://sputniknews.com/science/202004051078843659-absolutely-unrelated-scientists-bust-myths-that-5g-equipment-helps-to-spread-coronavirus/>.

⁶³ Vt **Madisson, M.-L.; Ventsel, A.** 2021. Covid-19 teemaliste vandenõude ja vandenõuteooriate kujutamisest strateegilistes narratiivides: RT ja Sputniku lugude semiootiline analüüs. – Sõjateadlane, nr 17, lk 133.

⁶⁴ **ITAR-TASS** 2020a. 5G в Старом Свете. Почему союзники США выбирают Huawei. <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/7632815>; **NTV** 2020a. Цифровой колониализм: борьба за контроль над 5G вошла в острую фазу, 15.07. <https://www.ntv.ru/novosti/2376703/>.

⁶⁵ **ITAR-TASS** 2020b. “Худший вид фейковых новостей”. Откуда взялись слухи про связь коронавируса и 5G? <https://tass.ru/obschestvo/8198011>; **NTV** 2020b. Звезд назвали главными поставщиками фейков о коронавирусе, 10.04. <https://www.ntv.ru/novosti/2321042/>; **Siraziev, T.** 2020. Самые безумные теории множатся в эпоху, когда COVID-19 разделил страны и усадил людей онлайн. – Perviy Kanal, 29.05. https://www.ltv.ru/news/2020-05-29/386768-samy_e_bezumnye_teorii_mnozhat_sya_v_epohu_kogda_covid_19_razdelil_strany_i_usadil_lyudey_onlayn.

saab kasutada nii spioneerimiseks kui ka viiruse levitamiseks) metafoorilise asenduse kaudu teise objektiga (Hiinast alguse saanud viirus ja Hiinas arenatud 5G-tehnoloogia), kus sõnumi saaja (meediatarbija) loob ise seosed objektide vahel (eespool osutatud ülekanded võimaldavad lugejal luua seose, et Hiina kasutab 5G-tehnoloogiat viiruse levitamiseks). Sageli on niisugused seosed loodud üksnes analoogia abil⁶⁶. 5G ja koroonaviiruse seostamist ning USA-poolset Hiina süüdistamist koroonatõrje levitamises kritiseeriti teravalt venekeelses meedias nii Vene kui teiste riikide poliitikute, ekspertide ja toimetuse kommentaaride vahendusel. Peamise kahjuna viidati sellele, et USA Hiina-vastased süüdistused on alusetult laimavad ning külvavad ühiskonnas segadust ja hirmu.⁶⁷

Teine, niisugust semantilist ülekannet toetav võte, mis rõhutas USA Hiina-süüdistuste alusetust, oli otsesitaatide ja vaba ümberjutustuse vahelduv kasutamine. 17. aprilli uudis ITAR-TASSis⁶⁸ algab järgmiselt:

USA riigisekretär Michael Pompeo usub, et paljud riigid vaatavad uuesti läbi oma plaanid teha 5G-võrkude loomise valdkonnas koostööd Hiina ettevõtetega, kuna väidetavalt ei esitanud Peking koroonaviiruse leviku kohta põhjalikke andmeid.

ITAR-TASSi ümbersõnastustes kasutatakse tinglikku väljendust (*väidetavalt, Pompeo usub* jne), kuigi artikli lõpus esitatakse ka Pompeo otsesitaat, kus ta kasutab Hiinas koroonaviiruse tõkestamisega seotud vassimisest rääkimiseks kindlat kõneviisi: „Olen täiesti kindel, et nüüd, kui Hiina kommunistlik partei ei ole näidanud üles läbipaistvust ja avatust ... “.⁶⁹ Niisuguse võttega seatakse artikli alguses USA süüdistused Hiina kui koroonaviiruse põhjustaja suhtes kahtluse alla.

Kokkuvõttes suhtuti nii vene- kui ka ingliskeelses kajastuses kriitiliselt USA ja Lääne meedia ning USA võimuesindajate sõnavõttudesse, kus nähti Hiina-suunalist kriitikat julgeolekuküsimusena. Süüdistusi esitati nii ajakirjanike kui ka artiklites tsiteeritud poliitikute ja ekspertide sõnavõttude

⁶⁶ Ventsel, A.; Madisson, M.-L. 2019a. Semiotics of threats: discourse on the vulnerability of the Estonian identity card. – Sign Systems Studies, Vol. 47 (1/2), pp. 108–133; Selg, P.; Ventsel, A. 2020. Introducing Relational Political Analysis: Political Semiotics as a Theory and Method. Cham: Palgrave Macmillan, p. 298.

⁶⁷ Sirazijev 2020.

⁶⁸ ITAR-TASS 2020c. Помпео считает, что во многих странах пересмотрят планы сотрудничества с Huawei. <https://tass.ru/ekonomika/8275529>.

⁶⁹ ITAR-TASS 2020c.

vahendusel. Ühe peamise põhjusena, miks USA Hiina-vastast laimu levitab, esitati Kremli toetatud meedias USA kartust kaotada liidripositsioon IT-valdkonnas. Olulise erinevusena võib mainida, et võrreldes RT ja Sputnikuga ei tuvastanud me venekeelses meedias nii ulatuslikku 5G-tehnoloogia seostamist erinevate vandenõuteooriatega. Venekeelses meedias avaldati paar lühilugu ja üks pikem artikkel, mis koondas erinevaid meedias levivaid 5G-vandenõuteooriad, kusjuures neid käsitleti kurioosumitena.⁷⁰ RTs ja Sputnikus moodustas väidetavalt vandenõuhirmu levitav Lääne meedia tervikuna omaette antagonistide grupi, keda süüdistati sinofoobses propagandas ja Huawei-vastaste seisukohtade juurutamises (vt ka Lääne meedia russofoobia süüdistuste kohta⁷¹).

4.2. USAd süüdistatakse silmakirjalikkuses

Inglisekeelne meediakajastus

RT ja Sputnik kujutavad USA valitsust 5G-teemalistes lugudes tema silmakirjalikkuse tõttu sageli hukkamõistu väärivana: väidetakse, et USA ise luurab teiste riikide järel, aga süüdistab samas luuramises teisi, eriti Hiinat. Sel moel delegitimeerivad Venemaa kanalite lood USA kriitikat Hiina ja ka Venemaa luuretegevuse suhtes.

Artiklis „Kas demokraatlik süsteem on nii habras? Publik aplodeerib, kui Hiina esindaja lükkab ümber Pelosi Huawei-hirmujutu“ kirjutab RT USA esindajatekoja spiikri Nancy Pelosi kõnest Müncheneri julgeolekukonverentsil. Pelosi nimelt „väitis kirglikult, et Huawei tehnoloogiast loobumine on vajalik demokraatia püsimiseks“.

Olles üks USA Rahvusliku Julgeolekuagentuuri luurevõime uuendajatest kahe aasta eest, Pelosi targu vaikus USA massiseiretegevusest, mille Edward Snowden ja teised vilepuhujad olid kuulsusrikkalt paljastanud. Ta ei suutnud ka öelda, mis muudab Ameerika seiretegevuse demokraatlikumaks kui see, mida ta omistab Huaweiile. /.../

Pärast USA tippametnikke kõnelenud Hiina välisminister Wang Yi kasutas võimalust vastulöögiks. Nimetades USA süüdistusi „valedeks, mitte faktideks“, pakkus ta: „Kui asendame valetaja nime Hiina asemel Ameerikaga, ehk saavad neist valedest faktid?“⁷²

⁷⁰ Sirazjev 2020.

⁷¹ Ventsel 2020, van Herpen 2015.

⁷² RT 2020e.

Esimeses lauses kujutab RT USA poliitikut riukaliku silmakirjatsejana, kes kõneleb Hiina 5G-tehnoloogiast lääneriikides kui ohust demokraatiale, kuid väldib tõdemist, et on ise panustanud USA luurevõime arendamisse. Teises lauses väidetakse, et USA ja Hiina seiretegevusel pole sisulist vahet. Seeläbi jäetakse Pelosi (kui oma riigis väidetavalt luuramise toetaja) süüdistustest Hiina kohta silmakirjalik mulje. Lauseosast *ta ei suutnud öelda* jääb mulje, et Pelosil puuduvad oma väite tõestuseks argumendid. Viimases lõigus, mis oli esitatud RT artikli lõpus kokkuvõttena, tsiteeritakse Hiina välisministrit, kes väidab, et Pelosi pole avaldanud tõendusmaterjale oma süüdistuse kohta, ning esitatakse retooriline küsimus, milles kujutatakse demokraatiat ohustavana USAd, mitte Hiinat.

Venekeelne meediakajastus

USA süüdistamine silmakirjalikkuses ilmnes venekeelses meedias peamiselt kahel viisil: ühelt poolt rõhutati, et USA püüab oma tegelikke majandushuve julgeolekuargumendiga varjata, süüdistades Hiinat 5G-tehnoloogia abil nuhkimises. See oli vaadeldava perioodi esimeses pooles valitsev süünarratiiv. Teiselt poolt aga osutati, et kuigi USA süüdistab Hiinat avalikult 5G-tehnoloogiaga manipuleerimises, on USA tegelik soov kontrollida ise suurandmete liikumist. 5G kaudu võimalik suurandmetega manipuleerimise risk ilmnes uudse teemana pärast seda, kui Ühendkuningriik loobus 2020. aasta juulis oma esialgsest lubadusest võimaldada Hiina 5G-tehnoloogia firmadel ligipääsu oma turule. 15. juulil ilmus NTVs pikem artikkel „Digitaalne kolonialism: võitlus 5G-kontrolli üle on jõudnud teravasse faasi“, mis rääkis 5G-tehnoloogiast rahvusvaheliste suhete seisukohalt⁷³. Pealkiri annab mõista, et kontrolli saavutamine 5G-tehnoloogia üle on USA ja Hiina vastasseisu peamine põhjus. Artiklis antakse sõna Vadim Kozolinile, poliitikauuringute PIR-keskuse politoloogile, kes selgitab USA Hiina-vastasuse tagamaid:

Jaotada maailm ümber. Kaks praegust liidrit on ilmselgelt USA ja Hiina. Asjade internet, sõjaline asjade internet ja 5G-võrgud, mis ühendavad kogu infrastruktuuri ühtseks võrguks, on peamine nurgakivi, millele rajatakse võrgukesksete sõdade strateegia. Peamine – need on needsamad suurandmed, mida USA oma huvides kasutab. Hiina ei taha neid ära anda ja rakendab seda oma huvides.

---

⁷³ NTV 2020a.

Esimesed kaks lauset asetavad kogu 5G-diskursuse üleilmsesse konteksti ja jagavad maailma kaheks antagonistlikuks leeriks. Ühtlasi antakse selle kaudu raamistik, mille abil toimuvat mõista: see on sõjaluukord. Varem rääkis venekeelne meedia 5G-tehnoloogiaga kaasnevast julgeolekuohust ennekõike USA esindajate sõnavõtude vahendusel. Neil puhkudel oli üldjuhul selgelt markeeritud, et taoliste osutuste kaudsem eesmärk USA1 on hirmutada oma liitlasi ja edendada varjatult oma majandushuve. Kõnealuses artiklis aga väidetakse selgelt, et 5Gga seostub ka n-ö reaalne julgeolekuoht: „kontroll suurandmete üle“ ja „sõjaline asjade internet“, mida saab kasutada sõjalistel eesmärkidel „võrgukesksetes sõdades“. Samas ei tühista 5G kui võimaliku julgeolekuriski tunnistamine venekeelses meedias USA süüdistamist. Tsitaadi viimases kahes lauses kujundatakse muljet, et USA käitub silmakirjalikult: USA soov pole kaitsta ennast mitte niivõrd võimaliku Hiina nuhkimise eest (mis on olnud peamine ameeriklaste argument), vaid pigem rakendada suurandmeid oma huvide teenistusse.

Lisaks ilmusid venekeelses meedias lood, mis rõhutasid, et Washingtonil pole kohane Hiinat spioneerimises süüdistada, kuna CIA on oma liitlaste seas varem salajasi operatsioone ellu viinud. Šveitsi firmast Cryptost rääkivas loos kirjutati, et selle firma toodetud diplomaatilist sidet vahendavaid seadmeid kasutasid pealtkuulamiseks nii Saksa Liitvabariik kui ka USA sõjaväeluure. Artikli lõpus osutatakse USA silmakirjalikkusele ja ameeriklaste varasemaid nuhkimisjuhtumeid tuuakse esile kui põhjust, „miks USA on nüüd Vene Kaspersky Labi toodete peale kade või miks peab Washington Hiina 5G-süsteemidega kaubandussõda“⁷⁴. Ka siin on näha sarnast analoogiaprintsibile tuginevat semantilist ülekandemehhanismi: USA varasematele tegudele viidates delegitimeeritakse USA süüdistused, mis seostavad Hiinat 5G-spionaažiga, ja seatakse kahtluse alla USA motivatsiooni läbipaistvus.

Kremlit toetatud vene- ja ingliskeelses 5G-teemalises meediakajastuses ilmenud sünnarratiivid USAst kui silmakirjalikust rahvusvahelisest partnerist olid sarnased: USA varasemale nuhkimistegevusele viidates delegitimeeriti USA kahtlused Hiina 5G-tehnoloogiaga kaasnevate julgeolekuohtude kohta. Analüüsitud perioodi lõpus ilmnes venekeelsetes väljaannetes aga oluline teemanihe: märgiti, et 5G võib siiski kujutada sõjalist ohtu, kuid seda esitati USA-d süüdistavalt: ameeriklased ise soovivad suurandmeid kontrollida.

⁷⁴ NTV 2020c. Шпионский скандал поставил под вопрос нейтралитет Швейцарии, 12.02. <https://www.ntv.ru/novosti/2291760/>.

4.3. USAd süüdistatakse liitlaste survestamises, et lõpetada koostöö Hiina 5G-tehnoloogiafirmadega

Ühe olulise 5G-temaatikaga seotud süüdistusena visandavad RT ja Sputnik USA etteheiteid oma liitlastele, eelkõige Suurbritanniale. USAd kujutatakse resoluutse ja võimuka süüdistajana, kes on oma majandushuvide edendamise kaalutlusel asunud piirama liitlaste koostöövõimalusi Huaweiiga. Suurbritanniat ja USA teisi väiksemaid partnereid kujutatakse Ameerika etteheidete sihtmärgina, kelle peamine n-ö süü on iseseisev otsuste langetamine ning allumatus Washingtoni diktaadile. Niisugune esitusviiv rõhutab keskse tegevusena küll süüdistamist, kuid vahetab klassikalise ohvri ja kahjutekitaja rolli: süüdistaja on esitatud kui jõupositsioonil olev kiusaja, kes ei suuda taluda võimuvvertikaali võimalikku muutumist, süüdistatut kujutatakse aga kui kiusatut, kes on kiusaja soovi eiramisega kutsunud esile tema pahameele. Taolise süüdistuse kaugem eesmärk on näidata USA ja Suurbritannia (aga ka teiste liitlaste) suhete pingestumist. VFi ingliskeelsetes kanalites kasutatakse USA ja ELi riikide Huaweiiga seotud erimeelsustele viidates teatavat oma häält ja teovõimet nivelleerivat nullvõtet: Venemaad kordagi mainimata edendatakse riigi strateegilist narratiivi toetavat tähendus konteksti. Kaudselt aitab selline süüdistus toetada arusaama, et USA ei peaks nii jõuliselt sekkuma ookeanitagustesse otsustustesse. USA-poolset liitlaste süüdistamist kujutab näiteks Sputnikus ilmunud artikkel „Teadanne: Donald Trump karjus Boris Johnsoni Huawei 5G-liigutuse peale „Reetmine“⁷⁵, kus kirjutatakse:

Boris Johnson on piiranud Huawei turuosa Ühendkuningriigi 5G-võrkudes 35 protsendini, lubades ettevõttel tarnida „vähem tähtsat“ varustust, nagu raadiomastid ja antennid, ning mitte infrastruktuuri suure riskiga osi (nt serverid, mis liiqlust suunavad). Samas Washington ei paistnud nende ettevaatusabinõudega rahule jäävat. USA delegatsioon külastas eelmisel nädalal ÜKd, et Downingi tänava ametnikke noomida ning proovida nende meelt muuta.

Selles näites tuleb esile äraspidine süüdistus, kus süüdistajale omistatakse negatiivsed omadused (agressiivsus, frustratsioon ja domineerimissoov). Verb *karjuma* osutab pealkirjas president Trumpi afektiseisundile ning verb *noomima* ja lauseosa *ei paista nende ettevaatusabinõudega rahule jäävat* näitavad

⁷⁵ Sputnik 2020c. Donald Trump Cried ‘Betrayal’ at Boris Johnson’s Huawei 5G Move – Report, February 23. <https://sputniknews.com/world/202002231078386607-donald-trump-cried-betrayal-at-boris-johnsons-huawei-5g-move--report/>.

USAd kui võimupositsioonilt ettekirjutusi tegevad toimijad. Ameerika süüdistuste alla sattunud Suurbritanniat on kujutatud kui iseseisvalt otsuseid langetavat riiki, kes on Huaweiiga koostööks oma lahenduse välja töötanud (laseb Huaweiil tarnida „vähem tähtsat“ varustust), kuid peab nüüd süüdistustega silmitsi seisma, kuna valitud lahendus ei ühti täielikult USA visiooniga.

Venekeelne meediakajastus

Venekeelses meedias kujutatakse USA liitlastele suunatud süüdistusi peamiselt kaheti: 1) ameeriklaste survekampaniidegevuse peamise eesmärgina näidatakse liitlaste soovi takistada Hiina 5G-tehnoloogiahiidudega kaubanduslepingute sõlmimist ja USA tehnoloogia eelistamist; 2) rõhutatakse USA ähvardusi liitlastega koostööst loobuda, kui nad peaks sõlmima lepingu Hiina IKT-firmadega. Peamise USA esitatud Hiina 5G-tehnoloogia vastase argumentina märgitakse juba varem osutatud Huawei ja Hiina salaluure seoseid, mis paljastaksid ameeriklaste suhtluse oma liitlastega.

Pikemalt kajastatakse ITAR-TASSis USA kahekümne senaatori avalikku kirja Suurbritannia parlamendile ja valitsusele. Selles kirjas rõhutavad senaatorid vajadust jätkata Briti kolleegidega luure- ja tehnoloogiavaldkonnas koostööd, et leevendada Hiina 5G-tehnoloogiaga seotud riske, ning mainivad, et „telekommunikatsiooni infrastruktuuri terviklikkust ei saa mugavuse huvides ohtu seada“⁷⁶. Artiklis vahendatakse USA võimude hoiatust Ühendkuningriigi peaministrile Boris Johnsonile, mille kohaselt seab Suurbritannia partnerlus Huaweiiga suurde ohtu USA ja Suurbritannia julgeolekustruktuuride koostöö.⁷⁷ Artiklis püütakse verbidega *soovitab*, *hoiatab* jms rõhutada USA domineerivat positsiooni liitlassuhetes, ning osutatakse võimalikele USA vastumeetmetele (*seab suurde ohtu USA ja Suurbritannia koostöö*), kui Suurbritannia peaks Hiinaga koostööd 5G-tehnoloogia valdkonnas jätkama.

Venekeelses meedias kujutatakse USAd oma NATO partnerite suhtes ultimaatumeid esitava riigina, kes soovib selle abil säilitada maailmas liidripositsiooni. Näiteks rõhutab USA ja Hispaania suhteid käsitleva artikli pealkiri „USA ähvardab katkestada luureandmete jagamise Hispaaniaga selle koostöö pärast Huaweiiga“ võimuvertikaali USA ja liitlaste vahel. Edasi tsiteeritakse artiklis USA riigisekretäri abi Robert Steierit, kelle deklaratiivne väljendusviis

⁷⁶ ITAR-TASS 2020d. Сенаторы США порекомендовали Великобритании отказаться от сотрудничества с Huawei, 20.02. <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/7905317>.

⁷⁷ ITAR-TASS 2020d.

„Me ei jaga teavet riikidega, kus telekommunikatsioonivõrgud kasutavad ettevõtteid nagu Huawei ja ZTE“ osutab samuti võimuhierarhiale NATO liitlasi suhtes.⁷⁸ Sarnaseid ähvardustega seotud etteheiteid on ka Euroopa Liidu kui institutsiooni suhtes⁷⁹. Nendes näidetes ei väljendu otsesed USA süüdistused, sest liitlased ei ole veel teinud koostööd Hiinaga. Samas esitatakse USA liitlastele ähvardusi, mille eesmärk on takistada liitlaste võimalikku tulevast koostööd Hiinaga. Seega süüdistatakse USAd oma liitlaste survestatamises, mis on liitlasi suhtes sobimatu.

Süüdistused, et USA survestatab põhjendamatult oma liitlasi, esitatakse enamasti USA ja Hiina globaalse vastasseisuna. Venekeelses meedias sageli väljendatud positsiooni võtab kokku juuli keskpaigas avaldatud pikem artikkel „Digitaalne kolonialism: võitlus 5G-kontrolli üle on jõudnud teravasse faasi“. Artikli alguses kujutatakse USAd selgelt agressiivse ja liitlastega mitteametava hegemoonina (*avaldavad survet kõigile*):

*Ameerika Ühendriigid avaldavad survet kõigile, kes teevad äri Hiina ettevõttega, väites, et selle seadmeid kasutatakse spionaažiks. Ekspertide sõnul peitub tegelik põhjus aga selles, et 5G-tehnoloogia valdkonnas tehtud edusammud võivad muuta maailmas jõutasakaalu.*⁸⁰

Tsitaadi teine lause aga vastandab Ameerika Ühendriikide „väidetele“ ekspertide hinnangu, mis peaks USA seisukohtade suhtes kahtlust äratama. Seejuures ei täpsustata, mis ekspertidega on tegemist. Vastuargument, mis Hiina 5G-tehnoloogiaga spioneerimist kahtluse alla seab, ei tulene mitte IT-tehnoloogiast, vaid pigem osutatakse siin poliitilisele diskursusele (*jõutasakaal maailmas*).

Kokkuvõttes rõhutati nii vene- kui ka ingliskeelsete Kremli toetatud meedia süünarratiivides jõuvahekorra muutumist maailmapoliitikas ning USAd kujutati oma liitlasi süüdistamas nende võimalikus koostöös Hiina 5G-tehnoloogiakompaniidega. Niisugust USA survestatamisepoliitikat kujutati meedias negatiivsena ning USA liitlastele suunatud süüdistuste tuuma (5G kui oht liitlaste julgeolekule) tekstides ei avatud.

⁷⁸ **ITAR-TASS** 2020e ITAR-TASS (2020). США пригрозили прекратить делиться разведанными с Испанией из-за Huawei. ITAR-TASS, 20.02. <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/7809955>.

⁷⁹ **ITAR-TASS** 2020f. США призвали ЕС к отказу от технологий Huawei в пользу других компаний в сфере 5G. <https://tass.ru/ekonomika/7799439>.

⁸⁰ **NTV** 2020a, vt ka **ITAR-TASS** 2020a.

4.4. Liitlased heidavad USAle ette, et ta survestab katkestama sidemeid Hiina 5G-tehnoloogiaga

Ingliskeelne meediakajastus

RT ja Sputnik jätavad oma 5G-teemalistes lugudes sageli mulje, et USA pälvib süüdistusi oma liitlastelt, kuna survestab neid loobuma koostööst Huaweiiga. Kui RT ja Sputnik kujutavad USAd nii, justkui liitlased teda süüdistaksid, saavad nad jätta endast neutraalse kõrvaltvaataja mulje: ise nad USAd ei süüdistata, lihtsalt kirjeldavad, mida liitlased ütlevad ja teevad. Lisaks võimaldab selline kujutusviis konstrueerida narratiivi, mille kohaselt USA ja liitlased on lõhestunud ja koostöövõimetus.

Artiklis „Hiina välisminister pärast Pompeo ja Esperri kõnesid: asenda „Hiina“ „USAGA“ ja võib-olla valed muutuvad faktideks?“ kirjutab RT:

Washington on korduvalt väitnud, et Huawei kujutab tema liitlastele eksistentiaalset julgeolekuohtu, aga Euroopa on neid etteheiteid enamjaolt eiranud. Ühendkuningriik on juba otsustanud lubada Huawei piiratud osalust oma 5G-võrgus. Riigid nagu Saksamaa, Portugal ja Itaalia on häälekalt kritiseerinud USA survet katkestada Hiina ettevõttega suhted.⁸¹

Esimeses kahes lauses vastandab RT Washingtoni ja Euroopa seisukohad, luues nii kujutluspildi, et kõik Euroopa valitsused seisavad vastu USA administratsiooni väidetele. Kolmandas lauses kujutatakse Ühendkuningriike toimimas vastupidi USA soovitudele ning Saksamaad, Portugali ja Itaaliat nähakse USA süüdistajatena, kes ei salli, et USA neid survestab. Kui süüdistamise puhul esitatakse üldjuhul argumente ja tõendusmaterjale kellegi süütegude kohta⁸², siis praegusel juhul tõendeid ega põhjendusi ei pakuta. Loost jääb arusaamatuks, millistel põhjustel loetletud liitlasriigid USA seisukohale Huawei küsimuses vastanduvad ning pole ka viiteid ühelegi kindlale süüdistusele.

Venekeelne meediakajastus

Venekeelses meedias on USAd süüdistavad liitlased samad nagu RTs ja Sputnikus: Suurbritannia ja vähesel määral ka Euroopa Liidu riigid. Pärast

⁸¹ RT 2020c. Chinese FM after Pompeo & Esper speeches: Replace ‘China’ with ‘US’, and maybe lies become facts?, February 15. <https://www.rt.com/news/480929-china-lies-us-huawei-empire/>.

⁸² Hansson 2018a.

Brexitit, mis oli Venemaa geopoliitiliste huvide seisukohast kindlasti positiivne, püütakse meedias osutada süvenevale lõhele Londoni ja Washingtoni vahel. Artiklis „Rumal olukord: Brexiti-järgne Suurbritannia on USA ja Hiina haardes“ kõneldakse esmalt USA ja Suurbritannia kahepoolsete lepingute sõlmimisest, kuid lisatakse, et kui „Ühendkuningriik ei muuda oma seisukohta Iraaniga sõlmitud tuumalepingu või Hiinaga 5G-võrgu loomise kohta“, rakendab USA sanktsioone⁸³. Liitlaste USAle suunatud süünarratiivi vahendatakse artiklis Suurbritannia poliitikute kahe järgneva tsitaadiga⁸⁴. Esiteks osutatakse Jonathan Freyerile (liberaaldemokraatide partei liige):

Ärge arvake, et ameeriklased teevad midagi lihtsalt niisama. Nad tahavad Euroopat nõrgestada ja me [Suurbritannia] aitame neid selles. Kuid see näeb välja nagu riigi jõuga ülevõtmine – üle võetakse Ühendkuningriik.

Esimeses kahes lauses viitab Briti poliitik taas USA varjatud plaanidele: USA tegelik huvi on ennekõike Euroopa Liitu nõrgestada ja oma võimupositsiooni säilitada. Brexiti-järgne Suurbritannia satub siin paratamatult USA abiliseks. Kolmandas lauses aga osutatakse, et USA-ga koostöö toob kaasa Suurbritannia iseseisvuse kao (*riigi jõuga ülevõtmine*, vn *рейдерский захват*). Seejuures on venekeelsel terminil *рейдерский захват* selge illegaalse tegevuse konnotatsioon. Enamasti viidatakse selle terminiga, et maffia vms kurtitegelikud jõud on firma üle võtnud⁸⁵.

Sellele järgneb Londoni ekslinnapea (2000–2008) Ken Levingstoni hinnang Ameerika Ühendriikidele:

Suurbritannia on surutud Ameerika ja Hiina vahele ja tal tuleb valida selle vahel, et globaalse julgeoleku liidus kaotab ta usaldusväärset, kuna tema järel nuhivad hiinlased, või et ameeriklased allutavad ta endale.

Ka siin sõnavõtus süüdistatakse USAd survepolitikas: tsitaadi esimene pool toob esile valikusituatsiooni, mille ees Suurbritannia seisab. Suurbritannia rasket olukorda rõhutavad väljendid *on surutud*, *kaotab usaldusväärset*, mis kujutavad Suurbritanniat maailmapoliitikas passiivse toimijana. Olukorda, kus Suurbritannia valib USA kui oma traditsioonilise liitlase, on siin kujutatud Pyrrhose võiduna – see tähendab iseseisvuse kadumist. Oluline on seejuures,

⁸³ NTV 2020d. “Дурацкое положение”: Великобритания после Brexit оказалась в тисках у США и Китая, 02.02. <https://www.ntv.ru/novosti/2286565/>.

⁸⁴ NTV 2020d.

⁸⁵ Vt *Рейдерство_(бизнес)*. – Wikipedia. [https://ru.wikipedia.org/wiki/Рейдерство_\(бизнес\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Рейдерство_(бизнес)).

et mõlemad tsitaadid rõhutavad lõhesid USA ja tema liitlaste vahel globaalsel skaalal: Freyeri tsitaat jätab Suurbritannia hätta USA ja Euroopa Liidu vahel kujutatavas vastasseisus, Livingstoni tsitaat osutab Suurbritannia täbarale positsioonile USA-Hiina kujutatavas vastasseisus.

Mitmetes meedialugudes kasutati USA ja liitlaste pingete kujutamisel teistsugust strateegiat. Nendes tekstides ei esine otseseid liitlaste süüdistusi USAle, kuid neis viidatakse juhtumitele, kus liitlased ei ole USA soovidele vastu tulnud. Niisugune diskursiivne strateegia toetab siiski USAle suunatud süünarratiivi – liitlaste iseseisev poliitika ja nende USA survele vastuhakk eeldab rahulolematust USA survestava käitumisega. Vastasel korral ei saa rääkida USAle vastu hakkamisest. Samal ajal õonestas niisugune meediakajastus USA autoriteeti: nii võime leida ITAR-TASSi 2020. aasta jaanuari pikemast artiklist „5G Vanas Maailmas. Miks USA liitlased valivad Huawei“ mitmeid põhjusi, miks Euroopa on vaatamata USA survestamispoliitikale otsustanud siiski Hiina tehnoloogia kasuks⁸⁶.

Neljas peamine süünarratiiv (liitlased heidavad USA-le ette, et ta survestab neid katkestama sidemeid Hiina 5G-tehnoloogiaga) oli olemuslikult sarnane nii vene- kui ka ingliskeelses meedias. Mõlemal juhul rõhutatakse, et liitlased on ärritunud, sest USA survestab neid liialt 5G-tehnoloogia alase koostöö pärast Hiinaga. Erinevus on selles, et venekeelses meedias leidub rohkem lugusid, mis püüavad näidata võimalikku USA survele alistumist kui liitlaste suveräänsuse kadumist. Need juhtumid, mida esitatakse kui näiteid liitlaste vastuhakust USAle, toimivad aga samal ajal USA autoriteeti õonestavana.

5. Diskussioon

5G-temaatikale keskenduvates inglisis- ja venekeelsetes meediatekstides ilmnes mitmetasandiline süüdistamisdiskursus, mis kujutas USAd nii Huawei alusetu laimamise, oma liitlaste jõulise survestamise kui ka ebausaldusväärse tõttu laiduväärsena. Nagu teoreetilises osas selgitasime, saab strateegilisi narratiive tõlgendada kolmel tasandil: poliitika-, identiteeti- ja süsteeminarratiivi tasandil. Strateegilise poliitikanarratiivi tasandil töötasid meie analüüsitud neli süüdistamisvõtet ennekõike USA Hiina-suunalise keske süüdistuse vastu (*Huawei 5G-tehnoloogia kasutuselevõtmisega kaasneb riiklik julgeolekuoht*). Nii vene- kui ka ingliskeelsetes väljaannetes kasutati süüdistamisvõtteid kahel moel. Esiteks rõhutati, et USA valitsus pole avalikkusele esitanud

---

⁸⁶ ITAR-TASS 2020a.

ühtegi vettpidavat tõendit Hiina 5G-tehnoloogia kasutuselevõtmisega kaasnevate julgeolekuriskide kohta, mistõttu on USA Hiina-suunaliste süüdistuste puhul tegemist laimuga. Teiseks keskenduti USA-Hiina vaidluse kujutamisele majandussõja raamistikus. Lugudes esitati USA riiklike julgeolekukaalutlusi pigem fabritseeritud ettekäändena, et Hiina 5G-tehnoloogiat mustata ning sellega ühtlasi varjata USA tegelikku muret oma majandusliku ja tehnoloogilise liidripositsiooni loovutamise pärast Hiinale. Samamoodi kujutati USA survet liitlastele: kuigi USA püüab liitlasi ennekõike julgeolekuohu põhjendusel Hiina tehnoloogia kasutamisest loobuma keelitada, on selle käigu tegelik põhjus Hiina-vastane majandussõda.

Identiteedinarratiivide tasandil raamistavad taolised süüküsimuste kujutamise viisid rahvusvahelisi suhteid järgmisel kolmel moel:

- 1) USAd kujutatakse pahatahtliku ja agressiivse süüdistajana ning ebademokraatliku spioneeriva silmakirjatsejana;
- 2) lääneriike (USAd ja liitlasi) kujutatakse omavahel vastanduvate või tülis olevatena, millele viitab (väidetav) vastastikune süüdistamine;
- 3) Hiinat kujutatakse USA alusetute süüdistuste „ohvrina“, aga samas ka tehnoloogilise supervõimuna, kes võib jätta USA selja taha.

Ennekõike toimivad need kolm süüdistusvõtet identiteedinarratiivis vastase maine kahjustamisena, mille eesmärk on õõnestada USA ja NATO rahvusvahelist positsiooni. Nende võtete keskmes oli liberaaldemokraatliku väärtussüsteemi kujutamine silmakirjaliku ja vastuolulisena. USA poliitika valelikkusele osutamiseega anti sellele selge moraalselt hukkamõistetv hinnang. Ennekõike püüti seada kahtluse alla USA kui süüdistaja autoriteeti: nii ingliskui ka venekeelne meedia viitas varasematele USA riiklike institutsioonidega seotud nuhkimiskandaalidele, mis võimaldas USAd kujutada silmakirjaliku riigina. Süüdistuste oluliseks osaks oli ka see, et kujutati ideoloogilise ühtsuse mõranemist. Rõhutati, et läänemaailm ei tugine mitte väärtusmaailmade ühtsusele, vaid ennekõike USA jõupositsioonile oma liitlaste suhtes. Samal ajal vastase identiteedinarratiivide õõnestamisega toimib niisugune süüdistamisvõte peegelprojektiivselt ehk vastase miinusmärgilise kuvandi esilemanamine võimaldab tuletada lausuja positiivset kuvandit.⁸⁷ USA ja NATO moraalne hukkamõistmine loob meediakajastuste subjektist (Venemaa ja Hiina) moraalselt puhta kuvandi: meie ei käitu nii nagu USA ja tema liitlased.

⁸⁷ Vt Ventsel 2020, Madisson, Ventsel 2020; Ventsel *et al.* 2021.

Üldisemal süsteeminarratiivide tasandil liigendavad süüküsimuste kujutamise viisid üleilmset poliitilist mänguvälja järgmisel kolmel moel:

- 1) USA ja laiemalt lääneriikide globaalset ülemvõimu kujutatakse lagunevana ning Hiinat (ja Aasiat) tõusva jõuna;
- 2) seetõttu jäetakse mulje, et laguneb ka Lääne demokraatia kui valitsev poliitiline süsteem (sh kahaneb inimõiguste ja ratsionaalse avaliku arutelu väärtus);
- 3) süünarratiivide kujutamise viisid loovad diskursiivse alliansi Venemaa ja Hiina vahel.

Kuigi tekstides ei väljendata selle seost sõnaselgelt, markeerivad niisuguse alliansi loomist kolm aspekti. Esiteks, nii vene- kui ka ingliskeelsetes lugudes puudub Hiinale suunatud kriitika, seda on esitatud üksnes USA ja tema liitlaste seisukohtade kaudu. Samal ajal kujundatakse meedias USA seisukohtade suhtes kriitilist positsiooni ekspertide ja ajakirjanike seisukohtade vahendusel. Teiseks, USA-Hiina 5G-tehnoloogiat puudutava konflikti käsitus katus Kremlis rahastatud meedias Hiina valitsuse ja Huawei esindajate samalaadsete seisukohtadega. Väideti korduvalt, et Huawei 5G-tehnoloogia ei kujuta julgeolekuohtu ja tegemist on USA-Hiina majanduspoliitika valda kuuluva küsimusega. Kolmandaks anti panus Hiina positiivse kuvandi loomisesse, kuna suurriiki näidati (eriti just venekeelses meedias) ebaõiglase tagakiusamise ohvrina, kuid ka kulutõhusat ja uuenduslikku tehnikat arendava riigina.

Taolised süüdistamisvõtted toimivad korraga erinevatel Venemaa strateegiliste narratiivide tasanditel. Venemaa strateegilise kommunikatsiooni poliitikanarratiivi konkreetsemad eesmärgid – Hiina 5G-tehnoloogia kasutuselevõtmisega kaasneva ohu esitamine ennekõike USA-Hiina majandussõja vaatepunktist ning pingete võimendamine USA ja NATO liitlaste vahel – toimivad identiteedinarratiivi tasandil USA mainet õõnestavana ja seavad kokkuvõttes süsteeminarratiivi tasandil varasema rahvusvahelise korra kahtluse alla. 5G-ga seotud temaatikas tõusis uue süsteeminarratiivi olulise toimijana esile Hiina, keda kujutati maailmapoliitika uue juhtjõuna.

Uuritud vene- ja ingliskeelsete meedialugude peamiste erinevustena võib tuua esile järgmised punktid. Esiteks, venekeelses meedias rõhutati enam USA survet liitlastele. Seda esitati NATO väiksemate liikmesriikide poliitiliste otsustusprotsesside suveräänsust õõnestavana. Teiseks, venekeelses meedias kujunes välja Venemaa positsioon Hiina-USA vastasseisu suhtes. Seda erinevust võib selgitada Venemaa siseauditooriumile suunatud identiteedinarratiivide

toimemehhanismi abil: lisaks USA ja liitlaste vahelise pinge võimendamisele ning liitlaste USA „vasallidena“ kujutamisele võimaldab see näidata Venemaad suveräänse ja iseotsustava riigina. Isegi kui Venemaa peab valima kahe suure ehk USA ja Hiina konfliktis poole, ei tee ta seda Hiina surve tõttu, vaid n-ö vabal valikul, kuna usaldab Hiinat rohkem. Hiinale lisati usalduskrediiti ka positiivsete meediakajastustega Huawei 5G-tehnoloogia arendamise kohta.

Artikkel keskendus Venemaa strateegilistele narratiividele, kuid 5Gga seonduva strateegilise tähendusloome põhjalikumaks mõistmiseks tuleks vaadata n-ö suuremat pilti ja uurida järgmist: 1) kuidas USA raamistab Hiina 5G-tehnoloogiat kui julgeolekuohtu ning 2) kuidas Hiina riiklik PR-suhtlus seda teemat käsitleb. See aitaks heita strateegilisele kommunikatsioonile võrdlevat pilku ning selgitada, kas ja kuidas narratiivid üksteist vastastikku tingivad ja kuidas nad rahvusvahelise poliitika hetkeseisu koos kujundavad.

Kirjandus

- Burunov, O.** 2020. Farage: Huawei Getting Access to UK's 5G May Be 'Price' of Beijing Sending COVID-19 Aid to Britain. – Sputnik, April 7.
<https://sputniknews.com/uk/202004071078866886-farage-huawei-getting-access-to-uks-5g-may-be-price-of-beijing-sending-covid-19-aid-to-britain/>.
- Brown, R.** 2017. Public Diplomacy, Networks, and the Limits of Strategic Narratives. – Miskimmon, A.; O'Loughin, B.; Roselle, L. (eds.). *Forging the World: Strategic Narratives and International Relations*, pp. 164–189.
- Flaherty, E.; Roselle, L.** 2018. Contentious narratives and Europe: Conspiracy theories and strategic narratives surrounding RT's Brexit news coverage. – *Journal of International Affairs*, Vol. 71 (1.5), pp. 53–60.
- Hansson, S.** 2015. Discursive strategies of blame avoidance in government: A framework for analysis. – *Discourse & Society*, Vol. 26 (3), pp. 297–322.
- Hansson, S.** 2018a. Analysing opposition – government blame games: Argument models and strategic maneuvering. – *Critical Discourse Studies*, Vol. 15 (3), pp. 228–246.
- Hansson, S.** 2018b. The discursive micro-politics of blame avoidance: Unpacking the language of government blame games. – *Policy Sciences*, Vol. 51 (4), pp. 545–564.
- Hansson, S.** 2019. Brexit and blame avoidance: Officeholders' discursive strategies of self-preservation. – Koller, V.; Kopf, S.; Miglbauer, M. (eds.). *Discourses of Brexit*. London: Routledge, pp. 191–217.
- Herpen van, M. H.** 2015. *Putin's Propaganda Machine*. Lanham: The Rowman & Littlefield Publishing Group.
- Hood, C.** 2011. *The blame game: Spin, bureaucracy and self-preservation in government*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

- China reportedly threatens tiny Faroe Islands over Huawei** 2019. – Voanews, November 11.
<https://www.voanews.com/europe/china-reportedly-threatens-tiny-faroe-islands-over-huawei>.
- Cureton, D.** 2020. Never Mind The B****cks: Google To Censor COVID-19 5G Conspiracies Amid String Of UK Mast Attacks. – Sputnik, April 8.
<https://sputniknews.com/science/202004081078880884-never-mind-the-bcks-google-to-censor-covid-19-5g-conspiracies-amid-string-of-uk-mast-attacks/>.
- Doncheva, T.** 2020. Tracking Russia's Narratives in the Western Balkan Media. NATO Strategic Communications Centre of Excellence.
- Epifanova, A.** 2020. Deciphering Russia's "Sovereign Internet Law" Tightening Control and Accelerating the Splinternet. – German Council of Foreign Policy: DGP Analysis, No. 2.
https://dgap.org/sites/default/files/article_pdfs/dgap-analyse_2-2020_epifanova_0.pdf.
- Estonian Information System Authority Annual Cyber Security Assessment** 2017. – *Supra* note 36.
https://www.ria.ee/sites/default/files/content-editors/kuberturve/ria_csa_2017.pdf.
- Gorian, E.** 2020. Genesis of Russian Cyber Security Legal Mechanism: An Authentic or a Trend Alike Model? – Solovev, D.; Savaley, V.; Bekker A.; Petukhov, V. (eds.). Proceeding of the International Science and Technology Conference "FarEastCon 2019". Smart Innovation, Systems and Technologies, Vol. 172. Springer: Singapore.
https://doi.org/10.1007/978-981-15-2244-4_90.
- Hinck, R. S.; Kluver, R.; Cooley, S.** 2018. Russia re-envisions the world: strategic narratives in Russian broadcast and news media during 2015. – Russian Journal of Communication, Vol. 10 (1), pp. 21–37.
- Ikenberry, J. G.** 2015. Introduction: The United States, China, and Global Order. – Ikenberry, J. G.; Jisi, W.; Feng, Z. America, China, and the Struggle for World Order Ideas, Traditions, Historical Legacies, and Global Visions. New York: Palgrave Macmillan, pp. 1–16.
- Ikenberry, J. G; Jisi, W.; Feng, Z.** (eds.) 2015. America, China, and the Struggle for World Order Ideas, Traditions, Historical Legacies, and Global Visions. New York: Palgrave Macmillan.
- ITAR-TASS** 2020a. 5G в Старом Свете. Почему союзники США выбирают Huawei.
<https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/7632815>.
- ITAR-TASS** 2020b. "Худший вид фейковых новостей". Откуда взялись слухи про связь коронавируса и 5G?
<https://tass.ru/obschestvo/8198011>.
- ITAR-TASS** 2020c. Помпео считает, что во многих странах пересмотрят планы сотрудничества с Huawei.
<https://tass.ru/ekonomika/8275529>.
- ITAR-TASS** 2020d. Сенаторы США порекомендовали Великобритании отказаться от сотрудничества с Huawei.
<https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/7905317>.

- ITAR-TASS** 2020e. США пригрозили прекратить делиться разведанными с Испанией из-за Huawei. ITAR-TASS, February 20.
<https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/7809955>.
- ITAR-TASS** 2020f. США призвали ЕС к отказу от технологий Huawei в пользу других компаний в сфере 5G.
<https://tass.ru/ekonomika/7799439>.
- Kalmar, I.** 2018. 'The battlefield is in Brussels': Islamophobia in the Visegrád Four in its global context. – *Patterns of Prejudice*, Vol. 52 (5), pp. 1–14.
- Kaska, K.; Beckvard, H.; Minárik, T.** 2019. Huawei, 5G and China as a Security Threat. Tallinn: The NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (CCDCOE).
- Keating, C.; Kaczmarek, K.** 2019. Conservative soft power: liberal soft power bias and the 'hidden' attraction of Russia. – *Journal of International Relations and Development*, Vol. 22, pp. 1–27.
- Koppel, J.; Hansson, S.** 2021. Kuidas tõrjub Venemaa süüdistusi küber- ja valeinfo-rünnakutes: RT keelete strateegiate analüüs. – *Sõjateadlane*, nr 18 [ilmumas].
- Korso, T.** 2020. Absolutely Unrelated: Scientists Bust Myths That 5G Equipment Helps to Spread Coronavirus. – *Sputnik*, April 5.
<https://sputniknews.com/science/202004051078843659-absolutely-unrelated-scientists-bust-myths-that-5g-equipment-helps-to-spread-coronavirus/>.
- Krastev, I.** 2007. Venemaa *contra* Euroopa: suveräänsussõjad. – *Vikerkaar*, nr 12, lk 93–100.
- Kragh, M.; Åsberg, S.** 2017. Russia's strategy for influence through public diplomacy and active measures: the Swedish case. – *Journal of Strategic Studies*, Vol. 40 (6), pp. 773–816.
- Lanoszka, A.** 2019. Disinformation in international politics. – *European Journal of International Security*, Vol. 4 (2), pp. 1–22.
- Laruelle, M.** 2015. The "Russian World" Russia's Soft Power and Geopolitical Imagination. Washington: Center on Global Interests.
- Leeuwen van, T.** 2008. *Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis*. New York: Oxford University Press.
- Leichtova, M. B.** 2016. Sanctions in Russian Political Narrative. – *Politics in Central Europe*, Vol. 12 (1). <https://doi.org/10.1515/pce-2016-0007>.
- Lipman, M.** 2015. Putin's "Besieged Fortress" and Its Ideological Arms. – Lipman, M.; Petrov, N. (eds.). *The State of Russia: What Comes Next?* Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 110–136.
- Looper de, C.** 2019. What is 5G? Here's everything you need to know. – *Digital Trends*, January 25.
<https://www.digitaltrends.com/mobile/what-is-5g/>.
- Makarychev, A.** 2014. Russia and/versus the EU: From Post-Political Consensus to Political Contestations. – *L'Europe en Formation*, Vol. 374 (4), pp. 27–39.
- Makhasvili, L.** 2017. The Russian Information War and Propaganda Narratives in the European Union and the EU's Eastern Partnership Countries. – *International Journal of Social Science and Humanity*, Vol. 7 (5), pp. 309–313.

- Makukhin, O.; Tsybul'ska, L.; Kavatsiuk, R.** 2018. How Foments Hostility Towards The West. The Black Sea Trust for Regional Cooperation and Ukraine Crisis Media Center Report.
- Madisson, M.-L.; Ventsel, A.** 2020. Strategic Conspiracy Narratives: A Semiotic Approach. London: Routledge.
- Medeiros, E. S.** 2019. The Changing Fundamentals of US-China Relations. – The Washington Quarterly, Vol. 42 (3), pp. 93–119.
<https://doi.org/10.1080/0163660X.2019.1666355>.
- Mediascope** 2017. Reitings.
<https://mediascope.net/data/>.
- Miazhevich, G.** 2018. Nation branding in the post-broadcast era: The case of RT. – European Journal of Cultural Studies, Vol. 21 (5), pp. 575–593.
- Miskimmon, A.; O'Loughlin, B.; Roselle, L.** 2017. Introduction. – Miskimmon, A.; O'Loughlin, B.; Roselle, L. (eds.). Forging the World: Strategic Narratives and International Relations. Michigan: University of Michigan Press, pp. 1–22.
- Miskimmon, A.; O'Loughlin, B.** 2017. Russia's Narratives of Global Order: Great Power Legacies in a Polycentric World. – Politics and Governance, Vol. 5 (3), pp. 111–120.
- Missiroli, A.; Andersson, J. J.; Gaub, F.; Popescu, N.; Wilkins, J.-J.** 2016. Strategic Communications: East and South. Paris: EU Institute for Security Studies.
- Nimmo, B.** 2016. Backdating the Blame: How Russia made NATO a Party of the Ukraine Conflict. NATO Strategic Communication Centre of Excellence.
- Nissen, T. E.** 2015. The Weaponization of Social Media: Characteristics of Contemporary Conflicts. Copenhagen: Royal Danish Defence College.
- NTV 2020a.** Цифровой колониализм: борьба за контроль над 5G вошла в острую фазу, 15.07.
<https://www.ntv.ru/novosti/2376703/>.
- NTV 2020b.** Звезд назвали главными поставщиками фейков о коронавирусе, 10.04.
<https://www.ntv.ru/novosti/2321042/>.
- NTV 2020c.** Шпионский скандал поставил под вопрос нейтралитет Швейцарии, 12.02.
<https://www.ntv.ru/novosti/2291760/>.
- NTV 2020d.** Дурацкое положение: Великобритания после Brexit оказалась в тисках у США и Китая, 02.02.
<https://www.ntv.ru/novosti/2286565/>.
- Orttung, R. W.; Nelson, E.** 2019. Russia Today's strategy and effectiveness on YouTube. – Post-Soviet Affairs, Vol. 35 (2), pp. 77–92.
- O'Loughlin, B.; Miskimmon, A.; Roselle, L.** 2017. Strategic Narratives: Methods and Ethics. – Miskimmon, A.; O'Loughlin, B.; Roselle, L. (eds.). Forging the World: Strategic Narratives and International Relations. Michigan: University of Michigan Press, pp. 23–55.
- Popovych, N.; Makukhin, O.; Tsybul'ska, L.; Kavatsiuk, R.** 2018. Image of European Countries on Russian TV. Kyiv: Ukraine Crisis Media Center and Estonian Center of Eastern Partnership.

- Perthes, V.** 2020. Dimensions of Strategic Rivalry: China, the United States and Europe's Place. – Lippert, B.; Perthes, V. (eds.). *Strategic Rivalry between United States and China Causes, Trajectories, and Implications for Europe*. Berlin: German Institute for International and Security Affairs, pp. 5–8.
- Pomerantsev, P.** 2016. "The Kremlin's Information War." – Diamond, L.; Plattner, M. F.; Walker, C. (eds.). *Authoritarianism Goes Global: The Challenge to Democracy*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, pp. 174–186.
- Pomerantsev, P.; Weiss, M.** 2014. *The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture and Money*. New York: Institute of Modern Russia. https://imrussia.org/media/pdf/Research/Michael_Weiss_and_Peter_Pomerantsev_The_Menace_of_Unreality.pdf.
- Prozorov, S.** 2007. The narratives of exclusion and self-exclusion in the Russian conflict discourse on EU–Russian Relations. – *Political Geography*, Vol. 26 (3), pp. 309–329.
- Ramsay, G.; Robertshaw, S.** 2019. *Weaponising news: RT, sputnik and targeted disinformation*. King's College London: The Policy Institute, Center for the Study of Media, Communication, and Power. <https://www.kcl.ac.uk/policyinstitute/assets/weaponising-news.pdf>.
- Raud, M.** 2016. China and Cyber: Attitudes, Strategies, Organisation. – *Supra* note, Vol. 32, 5. NATO CCDCOE.
- Raud, M.** 2016. China and cyber: Attitudes, strategies, organisation. – The NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence. <https://ccdcoe.org/library/publications/china-and-cyber-attitudes-strategies-organisation/> (15.10.2020)
- Reichert, C.** 2018. Huawei denies foreign network hack reports. – ZDNet, November 5. <https://www.zdnet.com/article/huawei-denies-foreign-network-hack-reports/>.
- RT 2020a.** US charges Huawei with RACKETEERING & attempting to steal American trade secrets, February 13. <https://www.rt.com/news/480791-us-charge-huawei-racketeering-steal/>.
- RT 2020b.** China says US is an 'EMPIRE OF HACKERS,' mocks cyber-accusations in wake of Crypto AG scandal, February 17. <https://www.rt.com/news/481055-china-us-hackers-cia/>.
- RT 2020c.** Chinese FM after Pompeo & Esper speeches: Replace 'China' with 'US'; and maybe lies become facts?, February 15. <https://www.rt.com/news/480929-china-lies-us-huawei-empire/>.
- RT 2020d.** Between a rock and a hard place: UK trying to balance between China & US over Huawei's 5G rollout, February 21. <https://www.rt.com/business/481393-uk-5g-huawei-us-china/>.
- RT 2020e.** 'Is the democratic system so fragile?' Audience applauds as Pelosi's Huawei scare session prompts rebuke from Chinese delegate. February 16. <https://www.rt.com/news/480955-pelosi-huawei-rebuke-munich/>.
- Russian Federal Law 2019a.** Article 46, No. 90-FZ. On Amendments to the Federal Law 'On Communications' and the Federal Law 'On Information, Information Technologies, and Information Protection', Official Internet Portal for Legal Information, May 1.

- <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201905010025?index=2&rangeSize=1>.
- Russian Federal Law** 2019b. Article 2, No. 224. Order of the Federal Service for Supervision of Communications, Information Technologies, and Mass Communications, July 31. 'On the Approval of the Rules for Routing Telecommunication Messages in the Case of Centralized Management of a Public Communication Network'. – Official internet portal for legal information, November 6.
<http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201911060018?index=2&rangeSize=1>.
- Russian Foreign Ministry** 2016. Foreign Policy Concept of the Russian Federation. Moscow: approved by President of the Russian Federation Vladimir Putin on November 30.
- Selg, P.; Ventsel, A.** 2020. Introducing Relational Political Analysis: Political Semiotics as a Theory and Method. Cham: Palgrave Macmillan.
- Sharma, P.** 2018. 5G Ecosystem: Huawei's Growing Role in 5G Technology Standardization. Counterpoint Research.
- Siraziev, T.** 2020. Самые безумные теории множатся в эпоху, когда COVID-19 разделил страны и усадил людей онлайн. – Perviy Kanal, May 29.
https://www.1tv.ru/news/2020-05-29/386768-samye_bezumnye_teorii_mnozhsya_v_epohu_kogda_covid_19_razdelil_strany_i_usadil_lyudey_onlayn.
- Sputnik** 2020a. Huawei Finds Renewed 'Sense of Mission' in Global Fight Against COVID-19 With Record R&D Investment, March 26.
<https://sputniknews.com/business/202003261078714833-huawei-finds-renewed-sense-of-mission-in-global-fight-against-covid-19-with-record-rd-investment/>.
- Sputnik** 2020b. There is 'an Element of Scaremongering' Over Chinese Tech Firms in UK – Academic.
<https://sputniknews.com/analysis/202004141078952175-there-is-an-element-of-scaremongering-over-chinese-tech-firms-in-uk---academic/>.
- Sputnik** 2020c. Donald Trump Cried 'Betrayal' at Boris Johnson's Huawei 5G Move – Report, February 23.
<https://sputniknews.com/world/202002231078386607-donald-trump-cried-betrayal-at-boris-johnsons-huawei-5g-move--report/>.
- Szostek, J.** 2016. Defence and Promotion of Desired State Identity in Russia's Strategic Narrative. – Geopolitics, Vol. 22 (3), pp. 571–593.
- Zakem, V.; Saunders, P.; Hasimova, U.; Hammerberg, K. P.** 2018. Mapping Russian Media Network: Media's Role in Russian Foreign Policy and Decision-making. Washington DC: CNA.
- Tüür, O.** 2020. Venemaa Föderatsiooni poolt Eesti vastu suunatud desinformatsiooni sisaldavad narratiivid. Magistritöö. Kaitseväe Akadeemia.
- Stone, D.** 1989. Causal stories and the formation of policy agendas. – Political Science Quarterly, Vol. 104 (2), pp. 281–300.
- Tamm, D.** 2020. Antiteetilise identiteediloomesemiootika ja strateegiliste narratiivide seisukohast. – Acta Semiotica Estica, XVII, lk 63–92.

The 13th Five-Year Plan for Economic and Social Development of The People's Republic of China (2016–2020).

- <https://en.ndrc.gov.cn/policies/202105/P020210527785800103339.pdf> (15.10.2020).
- Ventsel, A.** 2020. Venemaa humanitaarabi meediadiskursus kui strateegiline narratiiv: semiootiline analüüs. – *Acta Semiotica Estica*, XVII, lk 33–62.
- Ventsel, A.; Madisson, M.-L.** 2019. Semiotics of threats: discourse on the vulnerability of the Estonian identity card. – *Sign Systems Studies*, Vol. 47 (1/2), pp. 108–133.
- Ventsel, A.; Madisson, M.-L.; Hansson, S.; Sazonov, V.** 2018. Hirmu mehhanismid strateegilistes narratiivides Öppuse Zapad 2017 näitel. – *Sõjateadlane*, nr 8, lk 102–127.
- Ventsel, A.; Hansson, S.; Madisson, M.-L.; Sazonov, V.** 2021. Discourse of fear in strategic narratives: The case of Russia's Zapad war games. – *Media, War & Conflict*, 14 (1), pp. 21–39.
- Wagnsson, C.; Barzanje, C.** 2019. A framework for analysing antagonistic narrative strategies: A Russian tale of Swedish decline. – *Media, War & Conflict*, Vol. 14. (2), pp. 1–19.
- Watanabe, K.** 2018. Conspiracist propaganda: How Russia promotes anti-establishment sentiment online? ECPR General Conference 2018, Hamburg.
https://www.researchgate.net/publication/327022625_Conspiracist_propaganda_How_Russia_promotes_anti-establishment_sentiment_online.
- Woods, H.** 2018. Do I want an always-on digital assistant listening in all the time? – *The Conversation*, July 16.
<https://theconversation.com/do-i-want-an-always-ondigital-assistant-listening-in-all-the-time-92571>.
- Yablokov, I.** 2015. Conspiracy theories as a Russian public diplomacy tool: The case of Russia Today (RT). – *Politics*, Vol. 35 (3–4), pp. 301–315.
- Yablokov, I.** 2018. *Fortress Russia: Conspiracy Theories in the Post-Soviet World*. New York: Polity.

MARI-LIIS MADISSON, PhD

Tartu Ülikooli filosoofia ja semiootika instituudi semiootika teadur

ANDREAS VENTSEL, PhD

Tartu Ülikooli filosoofia ja semiootika instituudi semiootika kaasprofessor

STEN HANSSON, PhD

Birminghami ülikooli (Ühendkuningriik) teadur ja Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi kaasprofessor